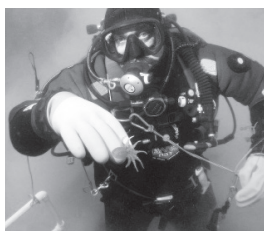

Рада при Надії

Вчора вперше у сесійній залі працювала народний депутат України Надія Савченко
» стор. 4

Законсервована еволюція

Харківський учений знайшов у морських глибинах Антарктиди кілька нових видів тварин
» стор. 11

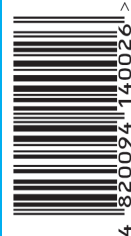
Нетяємне товариство книголюбів

Письменниця Леся Воронина вчить дітей переборювати страхи, доносить ідею, що ми — непереможні, а образи синьомордів списувала з нещодавньої влади
» стор. 12—13

Україна молода

Середа, 1 червня 2016 року

№ 69 (5062)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 25,16 грн
1 € = 28,03 грн
1 рос. руб. = 0,3 грн

На що піде Донбас?

Росія системно зриває можливість мирного вирішення конфлікту на сході України

» стор. 2

Черговим доказом того, що Росія постачає зброю та боєприпаси бойовикам, є захоплений у бойовому зіткненні з ворогом сучасний піхотний вогнемет, що прийнятий на озброєння ЗС РФ.
Фото з сайту uapress.info.

Зоя Светова
російська правозахисниця

«Кремлю, звісно, вигідно зняття санкцій, особливо перед виборами — парламентськими у вересні та президентськими у 2018-му».

■ ВІДЛУННЯ

«Амбарна»
КНИГАНаціональне
антикорупційне бюро
почало розслідувати
«чорну бухгалтерію»
Партії регіонів

Олена КАПНІК

Минуло вже більше двох років із моменту, коли «сім'я» екс-Президента Януковича втекла з країни та вивезла з собою чималі статки. Попри це справи, пов'язані з викриттям корупційних схем регіоналів, і досі створюють суспільний резонанс та стають приводом до нових розслідувань. Днями НАБУ на основі заяви колишнього заступника СБУ Віктора Трепака розпочало розслідування «чорної бухгалтерії» регіоналів. Насамперед йдеться про незаконні виплати партією готівкових коштів колишнім та деяким нинішнім високопосадовцям на суму близько двох мільярдів доларів.

За словами Віктора Трепака, значна частина наданих ним матеріалів — це «амбарна книга» виплат, які систематично здійснювалися за рахунок «общака», або «чорної каси» «Партії регіонів». Усі документи стосуються не поодиноких злочинів, а «системної багаторічної корупційної діяльності організованої структури, яка діяла на базі відомої політичної партії і ставила за мету незаконне захоплення влади та її протиправне використання».

Попри те, що Трепак відмовився назвати прізвища чиновників та політиків, які фігурують у документах, та обставини, за яких ті отримували гроші, вчора були оприлюднені окремі сторінки документів. Таким чином, на сторінках трапляються прізвища колишнього міністра і депутата Сівковича, екс-міністра юстиції Лукаш, екс-міністра закордонних справ Кожари, керівника Центровборчкому Охендовського, охоронця Януковича з російським паспортом Заневського, політехнологів Бондаренка, Мустафіна і Грановського тощо. Крім того, величезні суми виділялися не тільки на побудову політичної корпорації «Партії регіонів», а й на дрібні задоволення лідерів. Наприклад, серед платежів зустрічається «переплата за годинник» у розмірі 67 тисяч доларів.

«Оприлюднення «тіньової бухгалтерії» Партії регіонів за 2012 рік — елемент політичної підготовки до наступних виборів», — переконаний депутат Верховної Ради п'яти скликань Юрій Костенко. Він каже, що «тоді, і зараз політичні проекти фінансуються великим капіталом, незалежно від того, називається політична сила опозиційною або провладною. В Україні створено олігархічний режим, який сам себе обирає, сам себе кредитує і сам себе фінансує. Зараз ця практика не просто продовжується — вона стала основою всіх передвиборчих кампаній. Ви ніколи не замислювалися над тим, звідки партія бере гроші на політичну діяльність? Вибірчі бюджети на початку 2000-х становили десятки мільйонів доларів, пізніше — сотні мільйонів доларів. Силами середнього і малого бізнесу це зробити неможливо. Тому тільки великий капітал був здатний фінансувати велику політику. На жаль, ця практика продовжується і посилюється», — коментує Костенко.

Тим часом у НАБУ попросили не квапитися з висновками і закликали «політиків, ЗМІ та громадськість не вдаватися до спекуляцій і почекаати на офіційні результати».

■ НА ФРОНТІ

На що піде Донбас?

Росія системно зриває можливість мирного вирішення конфлікту на сході України

Іван БОЙКО

Рада нацбезпеки і оборони України не виключає, що щоденні провокації російської сторони на сході України можуть перерости у повномасштабні військові дії. За словами секретаря РНБО Олександра Турчинова, європейським країнам у контексті пошуку мирного врегулювання ситуації на Донбасі треба чітко розуміти, що «Росія — це не третя сторона, а агресор». Тому «українці змушені готуватись до адекватної відповіді на дії Росії» і розраховують на допомогу союзників.

«Це їхня зброя використовується для ведення вогню на сході, це їхні солдати вбивають українців, це вони розв'язали війну, — наголошує пан Турчинов. — Ми бачимо, як Росія щоденно прицільно обстрілює українські позиції, при цьому відпрацьовуючи застосування нової зброї та нових прийомів ведення бою, повністю ігноруючи базові позиції Мінських угод. У результаті обстрілів ми щодня втрачаємо вбитими та пораненими наших захисників».

Заступник секретаря РНБО Михайло Коваль додає, що протягом двох років проведення АТО бойовики спільно з російськими окупантами вбили близько 10 тисяч українців, ще 20 тисяч чоловік було поранено, близько 2 мільйонів громадян України були змушені тимчасово залишити свої домівки.

За словами пана Ковалю, керівництво Росії системно і послідовно зриває можливість мирного вирішення конфлікту на Донбасі та зберігає агресивні наміри щодо України. Зокрема, РФ нарощує свої збройні сили на західному і південно-західному стратегічному напрямку, в тому числі поблизу державного кордону України, а також проводить ротацию окупаційних військ в окупованих райо-

нах Донеччини і Луганщини. На сьогодні так званий перший армійський корпус «Донецьк» має загальну чисельність 20 тис. бойовиків, а другий армійський корпус «Луганськ» — близько 14,6 тис. осіб.

З огляду на вищевикладене, не дивно, що вчора глава МЗС РФ Сергій Лавров категорично відкинув умови Ук-раїни, згідно з якими безпе-

ка на Донбасі повинна передувати проведенню місцевих виборів у зоні АТО. У Москві заперечують проти створення поліцейської збройної місії ОБСЄ, яка мали би гарантувати безпеку на Донбасі.

«Хочу сказати: на це Донбас ніколи не піде!» — категорично заявив пан Лавров, навіть не поцікавившись думкою маріонеток Кремля в Луганську і Донецьку. Скандально відомий дипломат наполягає, що офіційний Київ спочатку повинен надати Донбасу особливий статус і амністувати бойовиків. Мовляв, безпекові питання Мінських угод є вторинними, головне ж для Москви — вигідні їй політичні зміни. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Українські військові в ході бою відбили у ворожих диверсантів сучасний російський піхотний вогнемет МРО-А, прийнятий на озброєння ЗС РФ у 2003 році. Цей трофей є черговим доказом того, що РФ постачає зброю та боеприпаси бойовикам.

«Вогнемет термобаричний, призначений для враження високо-температурним полем та полем надлишкового тиску в житлових приміщеннях, промислових забудовах, оборонних спорудах, а також автомобільної та легкоброньованої техніки», — йдеться у повідомленні штабу АТО.

Водночас терористи й окупанти посилили обстріли Станиці Луганської. Як наслідок сильного обстрілу райцентру, 30 тис. абонентів залишилося без світла. Адаже в багатьох місцях перебиті лінії електропередачі, а також газогін низького тиску. Позаминулої доби на донецькому напрямку загинув один захисник України, двоє — отримали поранення.

■ У ПОЛОНІ

Бажання свободи

Прохання про помилування написали ще двоє українських бранців Кремля

Геннадій Афанасьєв може скоро повернутися в Україну.

Олена КАПНІК

Ще двоє українських полонених найближчим часом можуть повернутися додому. Один із фігурантів так званої справи «Кримських терористів» Геннадій Афанасьєв напередодні написав прохання про помилування. Аналогічне прохання зробив і Юрій Солошенко, обвинувачений у шпигунстві проти Росії. За словам адвоката Афанасьєва, Олександра Попкова, Росія після звільнення Савченка активно включилася в обмінний процес і тому є ймовір-

ність їхнього швидкого повернення додому.

Тим часом громадські діячі наголошують на необхідності звільнення всіх в'язнів разом, яких у Росії близько двадцяти, включаючи заарештованих кримських татар. «Потрібно вирішувати всі «кейси» не поодинокі, як у випадку з Савченком, а колективно. Потрібно робити все, щоб відразу віддали не одну Савченку за двох — Єрофеева й Александрова. Я точно знаю з першоджерела, що в Україні є ще російські військовослужбовці, які потрапи-

ли в полон у результаті бойових дій на Донбасі. Це означає, що обмінний матеріал є, переговори вести можна», — переконаний Марк Фейгін.

Утім у коментарі «УМ» російська правозахисниця Зоя Светова зізналася: питання, як швидко звільнятимуть інших українців чи на кого їх обмінюють, поки залишається відкритим, адже Путін у питанні заручників поводить як справжній терорист. «Кремлю звільнення української льотчиці було дуже необхідне. Заради якої своєї таємної мети Путін був готовий терпіти триумфальну зустріч Савченку у Києві і заяви Порошенка про «повернення Криму і Донбасу», нам невідомо. Є велика ймовірність, що за кожного конкретного політичного в'язня Кремль проситиме власну ціну. Яка це ціна, ми всі можемо тільки здогадуватися. Кремлю, звісно, вигідне зняття санкцій, особливо перед виборами — парламентськими у вересні та президентськими у 2018-му», — коментує пані Светова.

Наголошують правозахисники і на продовженні «Списку Савченка», який не втратить своєї актуальності доти, поки всі українські політв'язні не повернуться додому. Наразі документ слід переформатувати та домогтися його імплементації країнами, які вимагають від Росії виконання Мінських угод і дотримання міжнародного законодавства України щодо окупації кримського півострова. «Запорукою звільнення кожного з політв'язнів є постійний міжнародний тиск на найвищому політичному рівні. Саме побудова інформаційного кільця захисту наших громадян, яких тримають як заручників, є запорукою успіху, від цих дій далі залежить і потужність санкцій. «Список Савченка» повинен стати символом, прецедентним «законом», під який потраплятимуть усі режими, які намагатимуться діяти, як держава-терорист. Це буде і превентивна міра, і дуже потужний захист», — коментує «УМ» президент Фондації «Відкритий діалог» Людмила Козловська. ■

■ НЕБЕЗПЕКА

Накрило

На сміттєзвалищі відколовся шмат, розміром із дев'ятиповерхівку, четверо людей — під завалами

Дар'я БАЗЗАЛУК

На сміттєзвалищі біля Львова стався обвал твердих побутових відходів, унаслідок чого під завалами опинилося троє працівників ДСНС та один працівник ЛКП «Збирбанка». За словами керівника прес-центру Головного управління ДСНС у Львівській області Віталія Туровцева, після ліквідації пожежі на території Грибовицького сміттєзвалища рятувальники проводили огляд території із метою виявлення можливих нових осередків вогню. Раптово стався обвал. Учора тривали рятувальні роботи з виявлення та вивільнення постраждалих. Причиною обвалу могла стати підземна порожнина, яка вигоріла під час пожежі. До пошукової операції залучили більше

200 фахівців та 20 машин спецтехніки. Роботу ускладнили погодні умови. Через дощі рятувальники повинні зміцнити дамбу та відкачати фільтрат, який із трьох озер накопився в одному. Тим часом правоохоронці відкрили провадження за фактом надзвичайної ситуації.

«Сміттєзвалище палало дві доби. Хлопці стояли на горі, від якої в якусь мить відколовся шмат, розміром із дев'ятиповерхівку, і потягнув їх за собою», — розповів Ігор Муравський, голова Жовківської районної організації УКРОПу, депутат районної ради, який перебуває на місці події.

Відомо, що один із рятувальників, які зникли під завалом, — Андрій Вненкевич, голова профспілки пожежників та депутат

Жовківської міської ради. Він як начальник зміни ДСНС працював на гасінні пожежі.

«Я, як і всі львів'яни, хочу знати: хто сьогодні нестиме відповідальність за обвал та похованих під ним рятувальників? Бо наші активісти мають достатньо документів, у яких бюрократи писали, що на сміттєзвалищі все гаразд», — наголосив голова політради партії УКРОП Тарас Батенко. Варто зазначити, що проблемами Грибовицького сміттєзвалища УКРОПівці переймалися досить давно. Активісти партії вимагали закрити небезпечне звалище та побудувати сучасний сміттєпереробний завод, однак чиновники їх не чули.

Про те, що Грибовицьке сміттєзвалище треба закрити, говорять із 1990-х. Утім поки що альтернативної ділянки для вивезення сміття зі Львова та навколишніх районів не знайшли. У мера Львова Андрія Садового кажуть, що Грибовицьке сміттєзвалище підпалили спеціально.

«На місці працюють усі аварійні служби. Зараз здійснюють усі заходи, аби знайти і врятувати людей. Одна з версій загоряння сміттєзвалища — підпал. Тому що в цьому місці

ніколи не горіло, загоряння було зліва скраю, зовсім не у характерному місці. Точні дані повинно встановити слідство», — зазначив Юрій Голець, начальник управління житлового господарства Львівської міської ради.

Грибовицьке сміттєзвалище, куди вивозять сміття зі Львова та частини районів області, діє з 1957 року і є одним із найбільших забруднювачів навколишнього середовища на території Львівської області. Сміттєзвалище є третім за розміром у Європі та займає понад 33 га площі. Неодноразово селяни з навколишніх сіл, місцеві депутати та громадські активісти влаштовували протести з вимогою вирішити екологічну проблему області, однак полігон діє досі. Закрити сміттєзвалище і збудувати сміттєпереробний завод обіцяли практично кожен мер Львова та голова ЛЮДА, однак безрезультатно.

«Є загроза прориву дамби з інфільтратами. Вона пошкоджена. Тоді двометрова хвиля з отруйними речовинами затопить найближчі села», — попередив учора на сесії Львівської обласної ради депутат Жовківської райради Ігор Муравський. ■

■ АКЦІЯ

Лине пісня: за квоти!

Артисти співали під стінами ВР

Валерія НАЛИВАЙКО

В Україні представники музичної індустрії намагаються відстоювати необхідність квотування української пісні в радіоефірі. Обговорення законопроекту №3822 тривало протягом півроку, і фінальна версія пропонує поетапно введення квот від 25% протягом першого року, 30% — протягом другого та 35% — починаючи з третього року вступу в дію закону №3822. Утім музиканти продовжують виступати з заявами і зверненнями, переживаючи за можливі спекуляції навколо законопроекту. «Попри перемогу Майдану, українські радіочастоти залишилися під контролем тих самих українофобів, які перто не бажать помічати україномовної музики та запитів слухача на неї», — наголосили артисти у зверненні. За словами музикантів, радіомагнати пропонують їм «чесно конкурувати» з російськомовними, свавільно проголосивши ледь не всю україномовну музику неякісною або «неформатом» і відмовляючись брати її в ротацию. Вимагають запровадити квоти для вітчизняної музики, припинити будь-які спекуляції щодо законопроекту 3822, щоб український слухач нарешті чув пісні українською мовою, а україномовні автори та виконавці були почутими.

Окрім цього, ситуація не спинає обертів ще й через те, що нещодавно група народних депутатів Комітету з питань свободи слова та інформаційної політики, серед яких Ірина Геращенко, Іван Крулько,

Андрій Лозовий, Борислав Береза та інші, внесла до Верховної Ради альтернативний законопроект 3822-1, в якому враховано практично всі вимоги радіоіндустрії. Зокрема, щодо суттєвого зменшення квоти для певних радіостанцій.

Музиканти, обурені такими спекуляціями і тим, що в радіоефірі цього року менш як 5% україномовної музики, не обмежуються лише зверненнями. На підтримку законопроекту організували навіть музичний марафон під стінами Верховної Ради «Пісня — це зброя: підтримай №3822». У вівторок там виступили ТаРута, Леся Рой, Ейра, Mad Heads, Мандри, the Dooh, Очеретяний кіт, Рутенія, Сергій Файфура, Сашко Лірник, Oleum, Тінь Сонця, КомуВниз (Андрій Середа), та інші українські виконавці. «Це не концерт, це музичний Майдан! Якщо програємо сьогодні радіоефір, завтра втрачимо Україну. 2016 рік — 25%, зупинили агресора; 2017 рік — 30%, повернули Донбас; 2018 рік — 35%, повернули Крим», — заявили організатори концерту, цитуючи депутата польського Сейму й автора аналогічного законопроекту в Польщі Міхала Камінського: «15 років тому ми ухвалили такий же закон у Польщі. Я думаю, що цей закон є успіхом, бо сьогодні у нас є такі радіо, де звучить 100% якісної польської музики. Підхід законопроекту №3822 цілком відповідає принципам європейських країн у захисті національної культури». ■

Валерія НАЛИВАЙКО

Світ давно намагається підкорити Космос, активно працюючи у цьому напрямі, вигадуючи нові технології. Українці не пасуть задніх. Нещодавно проєкт української команди виборів першість на світовому марафоні космічних розробок Space Apps Challenge від NASA. Олександр Буткалюк, В'ячеслав Осауленко, Андрій Музиченко, Ілля Рубинський, Павло Правдюк, Микола Денисенко і Софія Буткалюк створили оригінальний космічний літак для альтернативного переміщення Марсом — Mars Norper. Його вже встигли охрестити «марсіанським стрибунком» (Norper), адже його особливість у тому, що літак рухається не на паливі, а використовуючи сухий лід, яким вкриті полярні шапки полюсів Червоної планети. За словами творців проєкту, лід збирається під час посадок за допомогою радіоізотопного термоелектричного генератора (РТЕГ) і перетворює його на газ. Швидке звільнення енергії створює реактивну тягу, в результаті чого літак переміщається від посадки до посадки, рухаючись «стрибками».

«Привабливість нашого задуму в тому, що не доведеться везти паливо з Землі, — наголосив інженер літака Олександр Буткалюк. — Космічний корабель доставить на Червону планету наш літак у спеціальній капсулі. В атмосфері Марса капсула розкриється на певній висоті, з неї випаде Mars Norper, у нього розгорнуться крила, хвіст і гвинти. На борту літака буде певний запас вуглекислого газу, щоб протестувати двигуни і пролетіти деяку відстань».

До речі, українського «стрибуна» з-поміж інших заявлених

■ НАШІ

Пострибали на Марс

У NASA оцінили апарат для переміщення Червоною планетою, створений українцями

Українці не пасуть задніх.

проєктів 128 міжнародних команд обрали кращим користувачі інтернету. Саме завдяки глядацьким симпатіям і більш ніж 44 тисячам переглядів презентації на YouTube і найвищому трафіку по Facebook організатори хакатон (хакерський марафон) визначились із переможцем. «Я сподіваюся, ми зацікавили NASA своїм проєктом», — зазначив Олександр Буткалюк, додавши, що їхня мета — аби Україна зайняла гідне місце серед «космічних країн» і, головне, долучилася до проєкту Mars Norper, адже майже всі технології для його реалізації є в Україні.

Тепер команда готується до

поїздки в США на запуск ракети з космодрому на мисі Канаверал у вересні, яку подарували їм організатори конкурсу. А до вересня інженери планують вдосконалити літак, створивши два прототипи свого винаходу — для наземних і стратосферних випробувань. «Думаю, гроші на це знайдуться, адже завдяки тому, що про Mars Norper розповіли засоби масової інформації, про нас дізналися люди й організації, готові допомогти коштами. Крім того, у нас були дві зустрічі в Державному космічному агентстві України», — розповів Буткалюк, відзначивши, що команда сподівається на підтримку агентства. ■

■ ТРАНСПОРТ

«Антей» знову в строю

Дідусь «Мрії» повернувся з «пенсії»

Тарас ЗДОРОВИЛО

На київському ДП «Антонов» відновили Ан-22, вирішивши, що «пенсіонеру» варто ще попрацювати, адже попит на цей літак є чималий. У вівторок уперше після тривалого байдкування «Антей» піднявся в небо, пробігши Святошинською злітною смугою й узявши курс на Гостомель. Подібні тренувальні обльоти проводимуться декілька днів. А вже найближчими тижнями Ан-22 полетить до Німеччини — для нього є робота в НАТО.

Нагадаємо, що роботи по літаку Ан-22 (на той час «виріб 100») почалися ще 1960 року, але виробництво припало на 1965—1975 роки, коли на «Антонові» було введено в експлуатацію 68 одиниць. «Антей» (у кодифікації НАТО: «Півень») — турбогвинтовий, широкофюзеляжний транспортний літак,

який встановив 41 світовий авіаційний рекорд. Проте не обійшлося й без невдач: за даними на лютий 2011 року, було втрачено 9 літаків у різноманітних авіакатастрофах...

Зоряний час для «Антея» був у 1965 році, коли він прилетів до Парижа: французи тоді назвали його «літаючим собором». А наприкінці 80-х його вже назвали «дідусем» знаменитої «Мрії». Він здатен перевозити до 60 тонн вантажів. Як альтернатива, він може стати пасажиромістким літаком, узявши на борт 29 осіб, які супроводжують вантаж, або 290 солдатів, або 206 поранених, чи ж 151 парашутиста-десантника. Максимальна швидкість польоту може сягати 650 км/год., а максимальна висота, на яку здатний піднятися, — 9 км. Чималою є й дальність його польоту, так, перегінна становить 8500 км, а практична — 5225 км. ■

ПАРЛАМЕНТ

Рада при Надії

Учора вперше у сесійній залі працювала народний депутат України Надія Савченко

Надія Савченко зриває плакат на свою підтримку. Тепер, підкреслює вона, місія полягає у звільненні решти полонених.

Фото Юрія САПОЖНИКОВА.

Наталія ЛЕБІДЬ

Вівторкова Верховна Рада відкрилася семихвилинним виступом народного депутата Надії Савченко, яка заявила, що не дасть забути українських військових, які воюють на Донбасі. «Я у Верховній Раді знімаю свій портрет з трибуни і заміною його обличчями хлопців, які будуть дивитися вам у вічі, які зараз ще сидять у тилу ворога, виборюють нашу Україну. Для того, щоб кожного разу, коли ви виступаєте з цієї трибуни, розуміли, що ви не маєте права не витягнути останнього з них», — сказала вона. Плакат на трибуні замінили, а відтак сесійна зала співала Гімн України. Можливо навіть, що «для годиться» Гімн підтягували і представники Опоблоку, через яких (не в останню чергу) й триває війна на сході. Надії Савченко доведеться звикати до подібних казусів та протиріч.

До речі, коментуючи свій парламентський «дебют», Савченко зазначила, що у неї не викликає труднощів робота в сесійній залі українського парламенту. «Перше враження: працюємо, як на базарі», — сказала вона журналістам. Савченко також зазначила, що депутати нагадують їй ледачих школярів. «Може, тому, що я їх бачила по телебаченню, у мене таке враження, що я тут сиділа і працювала давно. Я зорієнтувалася. Мене це не лякає зовсім. Мені складніше буде зараз вийти до людей, а тут, із ними, мені зовсім не страшно, не складно», — додала вона.

А тим часом пленарне засідання в Раді йшло своєю чергою. Депутати запланували розгляд пропозиції Президента Петра Порошенка щодо судоустрою й статусу суддів. За внесення до порядку денного законопроекту №4734 проголосував 231 депутат. Щодо підтримки цього законопроекту в понеділок відбулися консультації у Президента та лідерів парламентських фракцій і об'єднань. У пояснювальній записці до закону вказується, що «стратегією реформування судоуст-

рою, судочинства та суміжних правових інститутів визначено, що судова реформа включатиме як оновлення законодавства, так і прийняття змін до Конституції України».

Але наразі до голосування за зміни до Конституції ще далеко. Поки що нардепам належить внести зміни до Закону «Про судоустрій і статус суддів». Вказується, що у законопроекті враховано всі ключові рекомендації Венеціанської комісії, які стосуються судоустрою та статусу суддів. Спікер парламенту Андрій Парубій повідомив, що голосування за цей закон відбудеться у четвер, 2 червня.

Також у вівторок Верховна Рада тимчасово знизила ставку акцизного податку на вживані автомобілі до рівня ставок на нові авто. За законопроект №3251 проголосували 237 народних депутатів. Згідно з пояснювальною запискою, до 31 грудня 2018 року встановлюються знижені ставки акцизного податку на легкові авто та інші моторні транспортні засоби, призначені головним чином для перевезення людей, включаючи вантажопазирські автомобілі-фургони та гоночні автомобілі.

Водночас «ставки акцизного податку, встановлені цим законом, не застосовуються для легкових автомобілів, якщо вони мають походження з країни, визначеної державою-окупантом та державою-агресором щодо України, або ввозяться з території такої держави-окупанта та/або з окупованої території України». Ставки не застосовуються на авто, вироблені до 1 січня 2010 року, та ті, що ввозяться на митну територію України особою для власного використання або на користь інших осіб.

Під час ранкового засідання парламент ухвалив й зміни до закону про відміну мобілізації близьких родичів бійців, які загинули під час АТО. За це проголосували 284 депутати. Водночас закон дозволяє добровільну мобілізацію родичів загиблих, якщо вони висловлять бажання служити. ■

ВИБОРИ-2016

Мандат розбрату

На проміжних виборах до Верховної Ради України очікують справжні баталії

Сергій ДОВГАЛЬ

Дніпропетровськ

Як відомо, 17 липня у семи виборчих округах, де з різних причин позбулися мандата діючі депутати, відбудуться проміжні вибори до Верховної Ради України. Не оминула чаша сія і Дніпропетровськ. Причому саме тут очікуються чи не найзапекліші баталії.

Битва за 27-му «висоту»

До цього спонукають кілька факторів. Перший: саме в окрузі № 27 не так давно перемагав Борис Філатов, креатура партії «УКРОП» і людина олігарха Ігоря Коломойського. По-друге, ще свіжі в пам'яті недавні баталії в обласному центрі за посаду міського голови. У запеклій боротьбі Борис Філатов тоді переміг одного з лідерів Опозиційного блоку Олександра Вілкула. Саме внаслідок цього і «оголився» виборчий округ № 27.

По-третє, саме у Дніпропетровську опозиціонери цього разу вирішили не брати участі у проміжних виборах узагалі. Таке рішення вони нещодавно ухвалили на своєму з'їзді. Що за цим стоїть — небажання ще раз оконфузитися чи якісь інші фактори? Наразі таке питання здається щонайменше дискусійним і поживою для політ-аналітиків.

По-четверте, саме Дніпропетровськ донедавна вважався надійно контрольованим вищезгаданим Ігорем Коломойським, єдиною серйозною противою якому сприймався якраз Опозиційний блок. Та чи стане це вирішальним фактором нині? Адже репутація Коломойського помітно похитнулася внаслідок незрозумілої ситуації з «Дніпром» футбольним, який нині має всі шанси перестати бути грандом у виді спорту № 1 у всеукраїнському вимірі.

По-п'яте, сам Бог велів втрутитися у ці виборчі перегони пропрезидентському Блоку Петра Порошенка, для якого кожен зайвий голос у парламенті є на вагу золота.

І, зрештою, саме виборчий округ № 27 на всій Дніпропетровщині має особливу специфіку. Адже до нього входять увесь Соборний (донедавна — Жовтневий) район, частина Центрального (донедавна — Бабушкінського) та декілька дільниць із Самарського. Саме тут традиційно голосують найпрогресивніші. Адже Соборний район ще називають студентським з огляду на те, що тут розташована лівова частка дніпропетровських вишів. А молодь, як відомо, не настільки зашкорує, щоб голосувати за старе й віджиле. Хоча цього разу доведеться серйозно зважити на те, що проміжні вибори відбудуться посеред літа, тобто у розпал канікул, що неминуче обернеться недобором студентських голосів.

Знайомі всі обличчя

Серед кандидатів, які вже зареєстровані Центровиборчком або ж на підході до цього, саме у Дніпропетровську чимало «з іменами». Наприклад, першим зареєструвався Загід Краснов, старожил місцевого політикуму, що протягом тривалого часу бере активну участь практично в усіх можливих виборах. На президентських виборах 2004 року він очолював штаб Віктора Ющенка у Дніпропетровську. З 2006 року — голова фракції «Блок Лазаренка» у Дніпропетровській міськраді й керівник коаліції більшості, до якої входили депутатські фракції Партії регіонів, Блоку Наталії Вітренко «Народна опозиція», Блоку Лазаренка, Комуністичної партії України, Опозиційного блоку «Не Так!». Був депутатом Дніпропетровської міської ради трьох скликань. У 2010 році брав участь у виборах міського голо-

ви. Нині Загід Краснов є лідером політичної партії «Громадська сила», яка на минулих виборах пройшла зі своїм списком до Дніпропетровської міської ради, де отримала справді «золоту акцію».

Це ж можна сказати і про епатажну Вікторію Шилову. У тому розумінні, що вона, в недалекому минулому — гендиректор Дніпропетровської обласної державної телерадіокомпанії, останнім часом теж жодних виборів не пропускає. При цьому Вікторія Віталіївна набула репутації непередбачуваної пані, здатної неабияк збури-ти пристрасті. Коли вона свого часу на чолі обласної держтелерадіокомпанії організувала телемарафони на захист свободи слова насамперед від тодішнього очільника облдержадміністрації Віктора Бондаря, з яким відкрито конфронтувала, то мимоволі сприймалася за переконану демократку. Однак надалі пані Вікторію і взагалі занесло бозна-куди. Адже після захоплення нашим північним сусідом Криму і спричиненої ним же дестабілізації на Донбасі саме Шилова стала вельми популярною фігурою на російських телеканалах, де нищівно критикує «майданівську» українську владу. Отож цілком вірогідно, що на проміжних виборах саме вона може стати такою собі «темною конячкою» від Опозиційного блоку, який таким чином вирішив їй щонайменше не заважати висуненням свого кандидата.

Проте Шиловій легка доля на цих виборах може тільки снитися. Бо на них вона буде далеко не єдиною жінкою «з іменем». Уже, зокрема, відомо, що партію «УКРОП» репрезентуватиме відома правозахисниця Оксана Томчук, яка була адвокатом Геннадія Корбана на резонансних судових процесах, а також є рідною сестрою одного з чотирьох обвинувачених в організації гучних терактів у Дніпропетровську Дмитра Реви, випущеного на волю тільки після перемоги Євромайдану, хоча самому судовому процесу кінця краю поки що не видно. А виборчий штаб цієї політсили очолюватиме ніхто інший як Андрій Денисенко, нині діючий нардеп від сусіднього виборчого округу в Центральному районі Дніпропетровська, ще відомий як автор законопроекту перейменування обласного центру на Дніпро, за який нещодавно проголосував парламент. Кажуть, від «УКРОПУ» мав балотуватися сам Геннадій Корбан, але на заваді стала його судимість.

Судячи з усього, візьме участь у виборчих перегонах і ще одна відома жінка — знаменитий дніпропетровський волонтер Тетяна Ричкова, яка нині працює у Міністерстві оборони України. Два роки тому вона слідом за чоловіком пішла на фронт, зайнявшись забезпеченням 25-ї окремої Дніпропетровської повітряно-десантної бригади. Пройшла всі гарячі точки. Втратила на війні свого чоловіка. Але не зламалася. Як тепер зізнається, про участь у виборах сама не думала. Запропонували друзі, й вона сприйняла пропозицію всерйоз.

І хоч ще не всі кандидати зареєстровані Центровиборчком, уже зараз можна передбачити, що на Дніпропетровськ очікує справді гаряче літо-2016. Адже лідера в цих перегонах поки що не видно, а це неабияк додає інтриги... ■

ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Є у прокуратурстві початок...

Як стартував на новій посаді Юрій Луценко

Наталія ЛЕБІДЬ

До ста днів Генпрокурора Луценка ще далеко. Але Юрій Віталійович, четвертий за два останні постреволуційні роки очільник Різницької, не може собі дозволити задовгу «прелюдію». В ідеалі він мав би продемонструвати реформаторський дух уже за годину після вкопного голосування в Раді. Дещо Луценко й справді робить, але чи те, що від нього очікують.

Програма-мінімум

Говорячи про свої плани, Юрій Луценко назвав декілька позицій. Серед них — створення ще однієї структури, Генеральної інспекції, яка «буде чистити зрадників і корупціонерів у самій прокуратурі». Для «зрадників та корупціонерів», нагадаймо, в Україні існує Національне антикорупційне бюро (не кажучи вже про інші органи правопорядку). До речі, НАБУ та його голова Артем Ситник нещодавно були героями однієї з публікацій в «УМ», у якій видання підкреслювало: запитань до НАБУ багато, а от ефекту від існування цієї інституції — мало. Втім, можливо, Генеральна інспекція «зачистить» те, що не вдається подолати НАБУ.

Також Луценко заанонсував відновлення співпраці з громадською організацією «Реанімаційний пакет реформ» та появу місії ФБР у структурі ГПУ. Але найголовніше з того, чого пообіцяв добитися Луценко, торкається двох напрямів.

«Одним із перших кроків буде реалізація закону про люстрацію, згідно з яким декілька сотень працівників прокуратури мають бути звільнені зі своїх посад. Закон один для всіх, і прокуратура має почати це гасло з себе. Звичайно, я проведу нараду з усіма силовиками для координації діяльності оперативних та слідчих підрозділів, бо стан злочинності в Україні є більш ніж критичний», — сказав Луценко.

Другий після люстрації напрям — це карне переслідування як Януковича та його «Сім'ї», так і тих, «хто зрадив Батьківщину в Криму, Донецьку та Луганську», говорить Генпрокурор. Отож очищення кадрів та покарання злочинців — перші пункти порядку денного новообраного глави ГПУ. Загалом це добре підґрунтя для початку роботи, однак проблема в тому, що реалізація такого плану докорінно відрізняється від первісного задуму.

100 днів на «виправлення»

Якщо говорити про люстрацію, то тут у Генерального прокурора «щось пішло не так» від самого початку. «Свій перший іспит — чистку прокуратури від одіозних особистостей — Луценко провалив. Дає їм «сто днів». А чому не рік чи два?» — запитує депутат Сергій Лещенко, найбільший критик нового «господаря» Різницької.

Ідеться про відтермінування масових звільнень на теренах ГПУ, про яке оголосив Луценко. «Я міг би отримати купу «лайків», якби зараз звільнив усіх тих, до кого є достатньо зауважень. Але це буде не професійний крок. Тому що заміна керівника слідства — це 2-3 місяці згаяного часу, поки людина ввійде в курс тисяч томів кримінальних проваджень. А суспільство справедливо вимагає дати результат ще на позавчора, — парює Луценко. І додає: — Вони отримують сто днів, щоб довести до суду все, що може бути доведено протягом цього строку. І оцінювати ефективність слідчих підрозділів я буду через сто днів. За цей час сподіваюсь підготувати й нові прізвища».

«Якщо чесно, це просто на голову не

Перші кроки Луценка на посаді Генпрокурора не вразили.
Фото «Дзеркала тижня»

налазить! Навскидку, найодіозніші прізвища: Столярчук, Сус, Божило, прокурор Києва Валендюк. Усі вони ходять під «смотрящим» Грановським. Хай живе незалежний від Банкової Генпрокурор!» — обурено коментує ситуацію Сергій Лещенко.

Логіку Луценка (якщо абстрагуватися від політичної складової) зрозуміти дійсно непросто. Звільнення людей, які не впоралися з поставленим завданням, Юрій Луценко називає «непрофесійним кроком». У такому разі, що є професійністю? Дивні тет-а-тет з суддями та прокурорами нардепа від БПП Олександра Грабовського, котрого Лещенко згадує у своєму коментарі?

Свій до свого по своє

Другий заявлений Луценком пункт плану — доведення до логічного фіналу справ по Януковичу та його поплічникам — теж набув несподіваного забарвлення. «УМ» уже писала про те, як на рішення Луценка передати економічні злочини «Сім'ї» у відання військової прокуратури гостро відреагував усе той-таки Сергій Лещенко.

«Для тих, хто не розбирається, це нічого не означає. Але я розбираюся. І скажу вам — це означає, що Луценко збирається забрати в Горбатюка з Управління спеціальних розслідувань справи щодо найбільш «жирних» соратників Януковича, які перебувають у санкційному списку ЄС. Напередодні Луценко писав, що віддає їх у військову прокуратуру прокурору Жербицькому! Якщо забули, я нагадаю: це близький до Медведчука слідчий, який за часів Потебенька вів справи на Тимошенко, за що отримав звання і блага.

Таким чином буде досягнута головна мета. Багато соратників Януковича вже давно проінвестували закриття справ проти себе, Столярчук із Шокіним багато разів намагалися зламати Горбатюка, щоб він «увійшов у становище». У підсумку, Шокіну й Столярчуків не вдалося, і вони рік вставляли Горбатюку палиці в колеса. А тепер прийшов Луценко — і легким рухом руки передає справи «санкційного списку» Жербицькому. А для прикриття цієї операції використовували зустріч з адвокатами сімей Небесної сотні. Те, що не міг зробити Шокін за рік, Луценко зробив за тиждень!» — обурюється нардеп.

Стосунки Генпрокурора Юрія Луценка та начальника Управління спецрозслідувань ГПУ Сергія Горбатюка дійсно складаються непросто. Горбатюк скаржиться на тиск із боку заступників Генпрокуро-

ра Юрія Севрука та Юрія Столярчука, а також на невтручання Луценка в цю ситуацію. «Жодних кроків не було зроблено для того, щоб це усунути. А це відбувається на тих розслідуваннях, які проводяться нами», — заявив Сергій Горбатюк в ефірі «Громадського радіо».

Утім публічно Юрій Луценко обіцяє своєму підлеглому всебічну підтримку. І навіть відгукується про нього цілком компліментарно. «Він настільки добрий працівник, що не вміє вимагати для себе благ. А вони йому потрібні. Не йому, а групі... Безумовно, треба збільшити технічну підтримку, ресурси. Вимога тільки одна — ретельно, так, щоб ні один європейський суд не засумнівався у результативності, завершити справу не пізніше початку осені». Сам Горбатюк у відповідь на це коментує, що жодні кінцеві терміни розслідування кримінальних справ він озвучити не береться.

«Дуже добрий працівник»

Тим часом відомий журналіст-розслідувач Володимир Бойко наполягає, що освітаний Лещенком Сергій Горбатюк не вартий тих додаткових «благ», які він буцімто не вміє просити для себе і які йому пообіцяв Генпрокурор Луценко. Своєю думку Бойко доводить із цифрами в руках.

«Управління спеціальних розслідувань було утворено у складі Головного слідчого управління Генпрокуратури 8 грудня 2014 року, щоб у межах одного слідчого підрозділу розслідувати злочини, скоєні владною верхівкою часів Януковича. Зокрема, в це управління були передані справи, відкриті у зв'язку з убивствами й заподіянням тілесних ушкоджень учасникам акцій протесту та співробітникам правоохоронних органів під час зіткнень у центрі Києва; справи щодо суддів, слідчих і прокурорів, які затримували й арештували учасників акцій протесту; а головне — так звані економічні справи стосовно колишніх високопосадовців.

Задля цього у структурі цього управління було утворено чотири відділи, один із яких мав займатися так званими «справами Майдану», два — розслідувати економічні та службові злочини колишніх можновладців, і ще один відділ є аналітичним, до складу якого входять економісти й навіть психолог. Штатна кількість співробітників Управління спеціальних розслідувань — 145 осіб, а з урахуванням прикомандированих слідчих і прокурорів — понад 200 (!).

І які ж результати продемонструвало Управління спеціальних розслідувань за півтора року невтомної роботи? Результати фактично дорівнюють нулю. Так, наприклад, у 2015 році управлінням до суду було направлено лише 13 обвинувальних актів (у тому числі два — з угодами про примирення) стосовно 25 осіб, з яких 11 колишніх працівників органів внутрішніх справ, шестеро «тітушок», троє колишніх народних депутатів та один учасник акції протесту. Але й при такому мізерному навантаженні Горбатюк примудрився паралізувати роботу своїх підлеглих, кримінальні провадження не розслідуються, переважна більшість із них узагалі зупинена», — пише Бойко.

Прикметно, що Юрій Луценко має цілком толерантне ставлення як до Горбатюка, так і до іншої сторони конфлікту, тобто до старої прокуратурської гвардії, на звільненні котрої нині багато хто наполягає. До Юрія Луценка не буде допирати, поки зберігається статус-кво, вважає голова правління «Центру протидії корупції» Віталій Шабунін. «Столярчук, Севрук, Говда, руками яких Шокін не лише убив наш історичний шанс на реформу прокуратури, а й поховав справи поплічників Януковича. Поки ці троє людей на посадах, немає сенсу обговорювати щось інше. Бо вони троє — кров і плоть цієї корупційної прокуратурської системи», — підкреслює Шабунін.

«Я маю працювати з тими, хто є, на зарплату, меншу, ніж у їхніх критиків», — відповідає на подібні закиди Юрій Луценко. «В мене нема можливості витрачати час на задоволення вимог громадського сектору», — жорстко додає він.

Створення антуражу

І все-таки зовсім осторонь останніх трендів Луценко бути не може. «Громадський сектор» буде представлений в оточенні Генпрокурора правозахисницею та відомою адвокатесою Валентиною Теліченко — вона стане заступницею голови ГПУ з питань реформ.

Інший популярний напрям — запрошення на роботу іноземців — теж не залишений Луценком поза увагою. На посаду голови конкурсної комісії, що проводитиме відбір до складу вище згаданого Генеральної інспекції, Луценко підшукав громадянина США — щоправда, не без українського коріння. «Планую з липня призначити американського помічника федерального прокурора українського походження пана Вітвіцького очолити конкурсну комісію. Первинну чистку персоналу почнемо ще раніше силами внутрішньої безпеки», — зазначив він. Чому саме з липня — це залишилося невідомим.

До речі, прізвище Вітвіцького вже лунало з вуст українських реформаторів. У грудні 2014 року його кандидатура була висунута на посаду голови Національного антикорупційного бюро. Втім уже в лютому наступного року конкурсна комісія з обрання кандидатів на посаду директора новоствореного органу ухвалила рішення, що Вітвіцький не зможе очолити Національне антикорупційне бюро через невідповідність формальним вимогам щодо віку. Річ у тім, що Закон «Про Національне антикорупційне бюро України» передбачає граничний вік для директора у 65 років, натомість Богдану Вітвіцькому на той момент було вже 67.

Передбачається, що, окрім формування Генінспекції, Вітвіцький сприятиме «відсіву» з ГПУ некваліфікованих чи корумпованих кадрів, що, таким чином, посилить внутрішню безпеку Генпрокуратури. Досвід останнього часу породжує великий скепсис щодо ефективності точкового вкраплення іноземців у корумповані українські держструктури, які всьляком опираються змінам. І Генпрокуратура — тут не виняток, а радше підтвердження правила. ■

Р. С. А тим часом Юрій Луценко визначився із заступниками. Першим «замом» Генпрокурора став нардеп від «Народного фронту» Дмитро Сторожук. Ще одним заступником, відповідальним за міжнародну співпрацю, — Євген Єнін.

■ ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

Не в штабі — на передовій

Кожного дня «перемір'я» на Донбасі ми втрачаємо кращих бійців

Тарас ЗДОРОВИЛО

Того ранку в Києві, на майдані Незалежності, було чимало фронтників, в основному, демобілізованих бійців-«айдарівців», які приїхали до столиці з усіх куточків України, аби віддати останню шану своїм бойовим побратимам. Чоловіки майже всі у військовій формі, їхні мужні, суворі обличчя сповнені смутку. Труни з тілами загиблих «айдарівців» Миколою Кулібою та Сергієм Баулою привезли вояки, котрі були із загиблими на бойових позиціях у той трагічний травневий день. Через живий коридор присутніх, що, схиливши голови, стали на коліно, труни занесли під колону — символ незалежності України. Відбулися молебень та панахида, а потім і прощання з полеглими. Промов ніхто не виголошував, лише стиха то тут то там було чути скупі спогоди фронтників.

Згодом траурна процесія з труною киянина Сергія Баули вирушила до Лісового кладовища, де бійця провели в останню путь, навіки віддавши рідній землі. Труну з Миколою Кулібою побратими повезли до Рівного, де на центральній площі міста останню шану герою змогли віддати земляки. Народився й виріс Микола у селі Срібне Радивилівського району, що на Рівненщині, де його й поховали 27 травня...

Воювали двос друзів

Чорною сторінкою в новітню історію України ввійде 23 травня 2016 року: у цей день на фронті — на Донецькому, Луганському та Маріупольському напрямках — українська армія зазнала найбільших втрат за період останнього «перемір'я». Поранень зазнало дев'ятеро вояків, а сімох героїв уже ніколи рідні не дочекаються вдома...

Серед загиблих у той трагічний день були двоє «дідів»-«айдарівців» (адже в батальйоні з липня 2014 року), колишні майданівці Микола Куліба (Дядя Коля/Батя Рівненський) 1960 р. н. та Сергій Баула (Ворон) 1970 р. н. — обидва з 2-ї «афганської» штурмової роти. Служили в одному взводі, були командирами відділень.

Із багатьох розповідей «айдарівців» у день прощання з героями вдалося скласти історію хлопців і обставини їх загибелі.

Микола Куліба — колишній капітан міліції, закінчив Львівське училище МВС. Згодом звільнився з міліційних лав. Просто з Майдану в лютому 2014 року з токсичним бронхітом Микола потрапив у 5-ту столичну лікарню, адже отруївся «завдяки» беркутівським гранатам із невідомим газом. Як тільки-но трохи підлікувався, одразу повернувся вже на «мирний» Майдан.

Один із волонтерів розповів, що його рідний брат служив із «Дядькою Колею», коли потрапив на Луганську ТЕС, і характеризував того як дуже веселу людину: був «душею компанії».

Згадує молодий боєць: «Рівненське відділення майданівців зібралось, й у липні 2014 року хлопці добровольцями поїхали воювати на схід. Вони ввійшли до 2-ї «афганської» штурмової роти в батальйоні «Айдар», яка була створена на «базі» май-

данівської 8-ї «афганської» сотні. В «Айдарі» — усі патріоти, ідейні люди, й не потрібно було дивитися, що робиться за спиною! Усі хлопці реально воювали й ніхто не боявся!».

Побратими стверджували: Микола був патріотом, і не даремно його називали «Батя Рівненський», адже був справжнім батьком для молодших вояків. Завжди давав корисні поради, передаючи свій бойовий досвід. Навчав хлопців залишатися людьми навіть на війні.

Був добре підготовлений. Свого часу брав участь у локальному протистоянні: воював у Карбасі... «Дядя Коля» — старійшина штурмової афганської роти. І хоча спокійно міг собі сидіти у штабі, адже займався управлінням особового складу, але постійно був на «передку», на «бойових», на вістрі подій.

Сергій Баула. Хлопці казали, що це була людина з «золотими» руками. Сергій постійно усміхався, а коли його питали, чому так, казав, що не може жити інакше — не посміхаючись... Двометровий велетенський «айдарівець» згадував про «Ворона»: «У 1990-ті почав займатися меблями — спочатку зробив декілька неймовірних ручних робіт, які вразили спеціалістів. Згодом відкрив уже власну фірму, виготовляючи унікальні речі. Любив «штговхати», вирішувати складні проблеми, але коли все налагоджувалося — втрачав до них інтерес і починав шукати нові труднощі. Таким він був і на війні. Там, де тихо й спокійно, він не бачив собі застосування. Завжди був у гущі подій — у найважливіших місцях, точках.

Два тижні тому ми посували нашу лінію, вирівнювали територію. Пішли нові території. Пішли й перевірять, адже вся була замінована «сепарамі» ще у 2014-2015 роках. А з «того» боку нам назу-

Сергій Баула (Ворон).

Прощання з «айдарівцями» на Майдані.

Фото з сайта lb.ua.

в строю. За тиждень до загибелі він мені подзвонив, аби приїхав до нього, щоб знову разом служити-воювати. Я вже й документи подав у воєнкомат, от от мав із Сергієм зустрітися...

До речі, «Ворон» був дуже вправним гранатометником — із 400 метрів він влучав у ціль розміром із дорожній знак. Як воїн був дуже відчайдушний і добре підготовлений. Ви ж бачите, скільки людей прийшло попрощатися — це ж неспроста... — завершив розповідь боєць.

Згадує Володимир Правосудов («Штурм»): «Із хлопцями з одного взводу, тож були постійно разом. Вони були як усі: ми не ділилися на кращих

стріч вийшло три групи. «Ворон» в авангарді, був годинний бій. У нас лише один «300»-й. У тому бою Сергій зачепив розтяжку, але залишився цілим»...

Високий худорлявий вояк із прапором у руках розповів, що «Ворон» був «безшабашний». Війни не боявся й постійно «ліз» уперед. Завжди підтримував і прикривав. «Наприклад, у листопаді 2014

Зараз на сході постійно сильні дощі, уявіть, що там в окопах робиться. Хлопці сидять мокрими, зміни немає.

року, в Сокольниках, коли втретє штурмували цей населений пункт, ми з Сергієм та іншими хлопцями потрапили в засаду: з посадки по нас впритул, із метрів семи, «врізали» кулемети. Але він тоді не побоявся, а йшов уперед...»

Розповідь продовжив «Кльон» — ще досить молодий чоловік, але повністю сивий... «Із Сергієм познайомився в серпні 2014 року. Саме тоді ми виїхали в «Айдар». Перед цим зо два тижні побули на збірному пункті в Харкові. В «Айдарі» дуже здружилися й були разом до лютого 2015-го, потім нашу дорогу розійшлися... По мобілізації я потрапив на підсилення під Донецький аеропорт, у 93-тю бригаду, а він залишився в батальйоні.

Згодом я демобілізувався й уже два місяці, як не

Микола Куліба (Батя Рівненський).

Останнє бойове завдання

Побратими розповідали, що Сергій та Микола хотіли трохи відпочити, пішовши у нетривалі відпустки.

Невисокий молодий боєць небагатослівний: «Скрізь, де стояли поблизу населених пунктів і в Луганській, і в Донецькій областях, пенсіонерам віддавали харчі, а самі були на печиві. Місцевим жителям

надавали меддопомогу».

А потім емоційно додав: «Хлопців шкода, таких людей дуже шкода!.. Це неправильно! Не хочуть у нашій ВР, та й інші можновладці думати головою, їм лише гроші потрібні. А сюди, на Майдан, попрощатися з хлопцями — хоч би один із «небожителів» прийшов.

На те, що робиться, скільки людей загинуло, вони закривають очі. Перемір'я немає!!! Війна продовжується. Як «крили» нас забороненими снарядами, так і «криють» дотепер. А наші все повідводили...».

Згадував про побратимів і розповідав про проблеми батальйону командир взводу, кремезний вояк: «Не раз нашому батальйону доводилося приходити на нове, «голе» місце поблизу посадок і починати все з «нуля».

Неприємно — ставлення до армії: адже ніякого інженерного забезпечення не було й немає. З 2014 року майже всі фортифікаційні споруди викопували лише руками, лише раз на «29»-му вдалося «вибити» інженерну службу, допомогли технікою. А зазвичай хлопці стоять на посту й паралельно ще копають бліндажі і т.п. по ночах, аби не «засвітити» свої укріплені позиції.

Зараз на сході постійно сильні дощі, уявіть, що там в окопах робиться. Хлопці сидять мокрими, зміни немає. А те, що по телевізору розказують... От Нацгвардію вдягають добре, вони випечені. Та й техніка у них хороша й нова. А нашим як дали форму «пиксельку» — і все, ніякого змінного одягу ніхто не бачив. Валянки, в яких наші хлопці там сидять, й усе інше, — волонтерський одяг. Соромно за нашу армію!..

Розказують про «натовські» стандарти. Як там стандарти — що там одяг, та в нас поламана, недобита техніка, ті ж БМП — «убиті». Правду говорити бояться! Та «натовський» вояк відмовиться служити при таких умовах. У нас у роті — два «УРАЛІ»-и... з Майдану, й волонтерські легкові машини, які держава хоче у нас забрати — не давши фактично нічого. Хіба-що «ЗІЛ», до якого треба під бак вішати відро, бо паливо витікає. То нехай держава назад собі його забирає, бо все одно на ньому ніхто не їздить!

...У той трагічний день наш безпілотник чомусь утратив управління й упав у полі на «сепарських» позиціях, поблизу Тарамчука (Мар'їнський район, що на Донеччині. — Ред.). Розвідка попросила хлопців, аби допомогли — забрали дрон. Вони вдвох і виїхали на «легковушці»... По рації їм устигли крикнути, що саме там міни, тож якби вони розвернулися назад... А так наїхали на міну: передні колеса проскочили, а задні — ні! Можете на фото біля Стели подивитися, що залишилося від їхнього Nissan — розірваний вщент...

У Сергія недавно був день народження, відзначали 46-річчя — заради цього його зняли з позицій, це було в Славному. Ми сиділи на лавці, він згадував свою молодість — службу, ще при «Союзі», на кордоні з Афганістаном. Потім раптом сказав, що восени треба буде звільнятися з армії...»

P.S.

І знову втрати: 27 травня під Старознатівкою загинув бойовий офіцер — комбат 72-ї окремої механізованої бригади Андрій Жук. Із ним 29 травня також відбулося прощання на майдані Незалежності. У день прощання з героєм на фронті полягло ще п'ятеро українських вояків... Ось таке «перемір'я» під час АТО. Чи все ж війна без правил? ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ ДОСВІД

Нещодавно у Вінниці пройшла нерядова й почасти знакова виїзна нарада Міністерства соціальної політики України. Бо від цього дня почалась підготовка до старту пілотного проєкту впровадження досвіду роботи вінницьких «Прозорих офісів» у п'яти великих містах України.

Обласний центр відвідали делегація Міністерства соціальної політики України на чолі з міністром Андрієм Ревою, віце-прем'єр-міністр України Павло Розенко, члени комітетів Верховної Ради України — соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення, Комітету у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичних операцій та людей з інвалідністю; представники місії Світового банку, а також голови міських рад Харкова і Дніпра — Геннадій Кернес та Борис Філатов; представники міських рад Києва, Одеси, Львова.

ЦНАПи вирішують майже все

А розпочався захід з екскурсії до міського Центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями «Гармонія» (організатор та керівник — інвалід із дитинства Раїса Панасюк).

Наразі центри надання адмін-послуг функціонують при міських радах області значення, однак у роботі багатьох ЦНАПів існують типові проблеми та помилки. Частково ці проблеми пов'язані з недосконалістю законодавства, а частково — з упущеннями самих центрів. Як показала практика, найефективніше роботу організовано саме у вінницьких центрах. Демонстрацію того, як організовано роботу з надання послуг населенню в одному з чотирьох у Вінниці «Прозорих офісів», проводили безпосередньо під супровід традиційного прийому громадян. Тут єдиний комп'ютерною мережею об'єднано 224 робочі місця. Протягом 15—25 хвилин фахівці вирішують питання з надання субсидій, пенсій, послуг ЖКГ. Крім того, в ЦНАПі можна зареєструвати підприємство, подати документи на оформлення паспорта тощо.

Мер Дніпра Борис Філатов: «приборкав» усіх, аби нарешті почати працювати

Для участі у виїзному засіданні Міністерства соціальної політики міський голова Дніпра Борис Філатов приїхав днем

Розпізнати успіх на старті

Вінницький базис «Прозорих офісів» для надбудови України

Вінницький мер Сергій Моргунов і дніпровський Борис Філатов: є над чим подумати.

А тим часом іде прийом.

раніше. Каже, що зробив це спеціально, щоб не тільки подивитися, як працює система надання муніципальних та адміністративних послуг у вінницьких «Прозорих офісах», а й побачити досвід Вінниці в інших сферах. Зокрема, зацікавився роботою підприємства «Вінницька транспортна компанія». Став гостем на відкритті Центру підтримки учасників АТО та їхніх сімей.

«Я у Вінниці вже другий день, постарався побачити максимально багато. Робив навіть такий експеримент: інкогніто заїжджав у двори, мікрорайони, і, чесно сказати, є чому позаздрити і на що подивитися. На жаль, у моєму рідному місті довгий час мера не було взагалі, в міській раді точилася сильна міжкланова політична боротьба, й ви були очевидцями того, наскільки мені було важко приступити до об'язків. Зараз я всіх уже «приборкав», і ми будемо брати позитивний досвід та запроваджувати його у нас, — сказав мер Дніпра. — Сьогоднішній візит — перший. З дозволу наших вінницьких друзів і мера Сергія Моргунова ми відправимо до вашого міста делегацію по досвід. У вас є чого почититися, повірте, особливо в галузі муніципального транспорту — просто браво».

Також Борис Філатов не без гордості зазначив, що в його місті нині достатньо сильний суспільний підйом, велика кількість активістів спонукають до прогресивних рішень, реалізується серйозний проєкт із реформування дорожньої інфраструктури.

«У Вінниці я звернув увагу на пішохідні переходи, своєрідні островці безпеки. У Дніпрі є що доробляти, і ми зараз будемо всі ці речі втілювати. Але нам децю легше в цьому плані, бо місто більше і, відповідно, бюджет більший, ніж у Вінниці. Він становить 9,2 мільярда гривень. Я думаю, у нас все вийде», — переконаний Борис Філатов.

Геннадій Кернес: «У Харкові потрібно зробити не гірше, ніж у Вінниці»

Харківському міському голові Геннадію Кернесу Вінниця теж сподобалась. І він визначився одразу щодо того, що впроваджуватиме у першу чергу.

«Центри надання адміністративних послуг є по всій Україні. Але ті новинки, що введені у Вінниці, повинні бути підтримані державою. Побачивши «Прозорий офіс» у роботі, ми вже складаємо свої плани. Думаю, я повторно сюди пришло делегацію не на один

день, а для глибшого вивчення вінницького досвіду, — зазначив Геннадій Кернес. — Одразу скажу: ми будемо впроваджувати у себе архів пенсійних справ. Вінниця — це єдине місто, яке може показати таку роботу архіву. Це дуже зручно: приходить відвідувач, отримує електронну чергу — й архівну справу знаходять через штрих-код, а інспектор, не забарившись, бачить, на якому вона етапі. Вінниця мені сподобалася ще й тим, що тут є управління та розуміння того, що потрібно робити для людей. А також — прямий контакт мешканців і влади міста. Все облаштовано дуже грамотно. Тепер до своїх попередніх планів додаю: зробити не гірше, ніж у Вінниці».

Потенційні піонери стають у чергу

Представники органів місцевого самоврядування Києва та Одеси також одразу зголосилися на участь у пілотному проєкті впровадження роботи вінницького «Прозорого офісу». Львівська міськрада «зависла» в роздумах. Однак бажаючі брати участь у перших проєктах уже заявили про себе.

«Якщо буде менше п'яти міст, ми запропонуємо іншим керівникам територіальних

громад узяти участь у пілотному проєкті, — зазначив один з організаторів створення вінницьких центрів адміністративних послуг, нинішній міністр соціальної політики та экс-заступник мера Вінниці Андрій Рева. — Тим більше, вже є бажані. Наприклад, маю лист із відповідним зверненням від першого заступника міського голови Житомира. Є усні звернення від кількох керівників міських рад інших міст, тобто дефіциту потенційних учасників у нас немає. Просто спочатку ми надали пріоритет великим містам, враховуючи те, що в них великі територіальні громади. І створення там офісів дасть мультиплікаційний ефект, тому що розроблятиметься зразок для масового загальнодержавного впровадження роботи «Прозорих офісів». Дуже важливо, що цей захід не просто проведено для виконання операційного плану Кабміну, а він започаткував собою новий формат відносин уряду з органами місцевого самоврядування. Це — людяність і простота в доступності до можновладців».

У Міністерстві соціальної політики письмове підтвердження від міст, які вирішили брати участь у новому проєкті, очікують до кінця цього тижня. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

■ ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

«Брат» за брата

Вулицю Червоноармійську в Полтаві назвуть іменем загиблого в АТО героя

Керівник Полтавської області Валерій Головка підтримав ідею робочої групи при облдержадміністрації, представники якої запропонували перейменувати вулицю Червоноармійську в Полтаві на вулицю Дмитра Коряка, уродженця Миргорода, котрий загинув у зоні АТО. Дмитро закінчив електромеханічний факультет Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. Із грудня 2013 року й до кінця Революції гідності перебував на Майдані в Києві, був активним учасником полтавського Євромайдану.

У серпні 2014-го став добровольцем полку особливого призначення «Азов» (позивний Дмитра — «Брат»). 11 лютого 2015 року під час штурму ворожого блокпосту поблизу села Саханка Новоазовського району Донецької області отримав смертельні осколкові поранення... Хлопцю було неповних 26 років... За кілька днів до смерті він дав інтерв'ю проєкту «Вавилон'13». «Усе дуже просто: воюю за свою країну, — пояснював

Дмитро. — Якщо не боронитиму її тут, у Маріуполі, то скоро подібне буде в Полтаві, Києві. Війну не виграти, якщо кожен триматиметься за свою стріху. Так було і в роки визвольної боротьби, усе повторюється, історія йде по колу. І агресор той самий — недружні сусіди. Люди, які виправдовують тероризм, — це найстрашніше. Бо в них є діти. І якщо вони виховують їх подібним чином, то моїм дітям доведеться воювати з ними — от що найстрашніше. Те, що маємо на сході України, — ніщо інше як наслідок занепаду культури й осві-

Дмитро Коряк

ти. Якби жителі Донбасу навчалися й виховувалися в проукраїнських традиціях, вони б не вірили в ті порожні

міфи, якими забили їхні голови».

За словами побратима по Майдану й АТО «свободівця» Юліана Матвійчука, у Дмитра були чіткі плани на майбутнє: «Він говорив: «У 27 років одружусь, у 30 — у мене буде двоє дітей. І от мої діти мене питають: що ти, мовляв, зробив у житті?». З такою думкою Дмитро йшов на війну: буде про що дітям розказати...»

За сумлінне виконання службових обов'язків, відданість військовій присязі та українському народові, за виявлений героїзм під час виконання бойового завдання Дмитро Коряк нагороджений державною нагородою — орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Мистецьким пам'ятником загиблого патріоту стала книга-реквієм, книга-спомин «Дорога в безсмертя: Дмитро Коряк», яку впорядкувала полтавська поетеса Надія Гринь. До видання увійшли спогади очевидців — учасників подій на Майдані та в АТО, фотографії, вірші. До речі, вулиця Дмитра Коряка з'явилася й у Чутівському районі, в маленькому селі Козаче. ■

Артуро Бріс
голова Центру світової конкурентоспроможності IMD

«Основне при укладанні рейтингу економічної конкурентоспроможності країн — акцент на законодавстві, яке максимально сприятливе для бізнесу. А ще високий рівень інфраструктури та налагоджені державні інститути».

РЕЙТИНГИ

Гонконг — столиця бізнесу

Україна відштовхнулася від дна, а США перестали бути лідерами в економіці

Ігор ВІТОВИЧ

Американська економіка перестала бути найбільш конкурентоздатною у світі, про що свідчить щойно оприлюднений рейтинг швейцарського інституту IMD. У цьогорічній версії рейтингу США опустилися з першого на третє місце з оцінкою 97,88 бала. А лідером знову став Гонконг, який упродовж останніх трьох років поступався США і займав другу сходинку. Оцінка Гонконгу — 100 балів. А друге місце рейтингу посіла Швейцарія з результатом 98,02 бала.

До першої десятки найбільш конкурентоспроможних країн також увійшли Сінгапур, Швеція, Данія (минулого року мала восьме місце), Ірландія (стрибок із 16-го на 7-е місце), Голландія (піднялася з минулорічного 15-го місця), Норвегія та Канада (опустилася з 10-го на 11-е місце). Німецька економіка розташувалася на 12-й сходинці. З колишніх соціалістичних країн найвище місце посідає Чехія — 27-ме. З колишніх радянських республік — Литва (30-те).

Коментуючи результати рейтингу, до якого увійшла загалом 61 країна, очільник Центру світової конкурентоспроможності IMD Артуро Бріс зазначив, що укладачі списку позитивно оцінили намагання Гонконгу максимально підтримувати сприятливе середовище для підприємництва. Швейцарська економіка продовжує орієнтуватися на якість своєї продукції, а США надалі можуть пишатися найкращими економічними показниками у світі. «Однак ми використовуємо багаточинникову систему аналізу при укладанні рейтингів конкурентоздатності. Основне в провідній топ-двадцятці країн — це акцент на законодавстві, яке максимально сприятливе для бізнесу. А ще високий рівень інфраструктури та налагоджені державні інститути», — підкреслив Артуро Бріс.

Україна у новій версії рейтингу спромоглася піднятися на одну сходинку — з 60-го на 59-те місце з оцінкою 46,51 бала. Але наша країна і так входить до трійки аутсайдерів рейтингу, за нами лише Монголія та Венесуела. Остання найбільше постраждала від падіння світових цін на нафту. Росія, як і Україна, також піднялася на одну сходинку — до 44-го місця. Зате Казахстан «обвалився» відразу на 13 позицій — до 47-го місця. Білорусь узагалі до рейтингу не потрапила, а інша наша сусідка — Польща — вєвнено почувається на 33-му місці, де перебувала й торік. ■

Олег БОРОВСЬКИЙ

У Франції четвертий місяць поспіль тривають акції протесту через новий трудовий кодекс, запропонований урядом. Зокрема, профспілки виступають проти надання роботодавцям права збільшувати робочий час, а також проти спрощення процедури звільнення. Активісти блокують нафтопереробні заводи та паливні сховища, що призводить до нестачі пального на багатьох заправках. Учора відбувся черговий страйк залізничників, до яких також вирішили долучитися пілоти авіакомпанії «Ейр Франс». Ситуація ще погіршиться, оскільки в четвер до страйку приєднаються працівники міського транспорту, можливо, що й паризьке метро, а від п'ятниці страйкуватимуть і столичні аеропорти.

Президент Франсуа Олланд не поступається і наполягає, що реформи, спрямовані на спрощення процедури прийому на роботу і звільнення працівників, триватимуть. Утім прем'єр-міністр Мануель Вальс дав зрозуміти, що до програми реформ можуть внести зміни. У сусідній Бельгії державні службовці також оголосили страйк на знак протесту проти скорочення бюджетних витрат.

Усе це — лише за десять днів до початку Євро-2016 у Франції. На час проведення чемпіонату профспілки також запланували численні блокування доріг і страйки, що можуть створити чимало проблем футболу-

ПРОТЕСТ

Вітаємо на Хаосі-2016

За десять днів до початку чемпіонату Європи з футболу Франція паралізована страйками

Французи не хочуть поступатися владі, а влада — трудящим.

ним фанам, зокрема в пересуваннях країною. Туристична індустрія не приховує занепокоєння — після терористичних акцій у Парижі в листопаді охочих

відвідати столицю значно поменшало, а страйки по всій країні можуть відлякати відвідувачів і від інших регіонів. ■

НА ОРБІТІ

Готель у космосі

Біля Міжнародної космічної станції встановили житловий модуль

Ігор ВІТОВИЧ

Вдалося скласти і наповнити повітрям надувний житловий модуль ВЕАМ, який має становити частину зовнішнього обладнання Міжнародної космічної станції (МКС). Модуль, який за замовленням НАСА виготовила американська фірма Bigelow Aerospace, у розібраному стані доставили на МКС восьмого квітня цього року. 16 квітня його приєднали до бокового вузла модуля Tranquility МКС. Перед тим як справляти новосілля, астронавти мають зачекати ще тиждень,

щоб переконатися, що модуль цілком герметичний і безпечний.

Минулої суботи астронавт Джеффри Вільямс витратив сім годин на відкриття та закривання затвору подачі повітря, щоб заповнити ним житлову камеру модуля довжиною чотири і шириною 3,2 метра, яка чимось нагадує спальню звичайної квартири. Експерименти, що пов'язані з тестуванням модуля, триватимуть два роки. Науковці мають перевірити міцність конструкції, рівень проникнення зовнішнього випромінювання, здатність модуля утримувати

Житловий модуль на МКС тестуватимуть два роки.

задану температуру, а також проблеми герметизації під впливом атмосфери. Члени команди МКС входять до модуля на певний час, але не мешкатимуть у ньому. Після закін-

чення випробувань модуль ВЕАМ буде від'єднаний від станції і згорить в атмосфері. Він стане прототипом для спорудження у майбутньому постійного житла в космосі. ■

НОВИНИ ПЛЮС

НАТО попереджає про російську загрозу

Парламентська асамблея НАТО закликала всіх членів Альянсу бути готовими дати відповідь на «потенційну загрозу» російській агресії. Голова асамблеї, представник США Майкл Тернер назвав російську проблему «реальною та серйозною». Близько 250 парламентарів із 28 країн-членів НАТО одностайно узгодили декларацію, в якій висловили жаль із приводу «використання Росією військ щодо її сусідів та спроби залякування союзників» по НАТО. У документі також вказано, що у членів НАТО «немає іншого вибору, крім як розглядати плани агресивних дій Росії як потенційну загрозу та вживати заходів у відповідь». У декларації містяться заклики до підвищення боєготовності Альянсу та

укріплення співробітництва з державами, які не є членами НАТО — Швецією та Фінляндією.

Турків закликають «розмножуватися»

Президент Туреччини Таїп Реджеп Ердоган звернувся до співвітчизників у спеціальному телезверненні з закликом мати більше потомства, сказав, що обов'язок жінки перед Аллахом — народити щонайменше трьох дітей. Президент додав, що тепер багато говориться про планування родини та контроль над народжуваністю, і зазначив у зв'язку з цим, що «ніхто не може втручатися у справу Божу», жодна мусульманська родина не повинна брати такі розмови до уваги, бо народження дітей — це обов'язок жінки. Жіночі організації та опозиційні політики критику-

ють президента Ердогана за «наказ» жінкам народжувати дітей та несприйняття ним західної ідеї рівності статей. Ердоган і раніше називав контроль народжуваності та застосування протизаплідних засобів зрадою перед вітчизною та Богом.

Футболіст на судовому полі

Учора в Барселоні розпочався судовий процес над кращим футболістом світу Ліонелем Мессі та його батьком. 28-річного Мессі, уродженця Аргентини, а тепер форварда місцевого клубу «Барселона», звинувачують в ухилянні від сплати податків на суму 4,1 млн. євро. 2007 року Мессі передав права на використання його іміджу в рекламних цілях фірмам в Уругваї та Белізії, країнах, де не сплачують податки. А фірми ці належать батьку футболіста. Завдяки цьому він заощадив вказані 4,1 млн

євро. Спортсмену загрожує ув'язнення терміном 22 місяці та 15 днів. Процес висвітлюють більш як 200 журналістів з усього світу. Справа сплила на поверхню завдяки «Панамським паперам».

Польський офіцер був російським шпигуном

Військовий окружний суд у Варшаві засудив офіцера Війська Польського підполковника Збігнева на шість років позбавлення волі за шпигунство на користь Росії. Суд також покарав цього офіцера п'ятирічним позбавленням його громадянських прав. Крім цього, суд вирішив відібрати в підсудного телефон і оштрафувати на 16,5 тисячі злотих, які той отримав у результаті своєї діяльності. Військовий, який працював у департаменті виховання і промоції обороноздатності у міноборони

Польщі, був заарештований у жовтні 2014 року. З того часу він перебував під вартою.

Мігранти рейтинг підмочили

Рейтинг правлячої у ФРН коаліції у складі блоку Християнсько-демократичного та Християнсько-соціального союзів (ХДС/ХСС) та Соціал-демократичної партії Німеччини (СДПН) впав до рекордно низького рівня, вперше не досягнувши позначки 50 відсотків. Якби вибори відбулись найближчої неділі, то партія канцлера Ангели Меркель ХДС та її баварська партнерка ХСС отримали б лише 30%, а СДПН — тільки 19 відсотків голосів. Про це свідчать результати опитування, проведеного соціологічним інститутом INSA на замовлення видання «Більд». Такого низького рейтингу німецькі правлячі нині партії ще не мали. ■

Ігор ВІТОВИЧ

Завершено реалізацію одного з найграндіозніших проектів XXI століття — прокладання під Альпами 57-кілометрового Сен-Готардського базового тунелю, найдовшої на цей час подібної будівельної конструкції у світі. Сьогодні за участю міністрів транспорту та урядових делегацій приблизно з 160 країн світу об'єкт урочисто відкриють. Тунель Сен-Готард стане інтегральною ланкою загальноєвропейської системи швидкісного залізничного сполучення. А його 57 кілометрів потяги «пролітатимуть» за 20 хвилин, додаючи пасажирам адреналіну та відчуття екстриму.

Діра у символі

Сен-Готардський гірський масив є символом швейцарської ідентичності. У цьому регіоні з об'єднання 1 серпня 1291 року перших трьох кантонів — Урі, Швіц і Унтервальден — народилася Швейцарська Конфедерація, назва якої походить від назви одного з цих кантонів. Тим, хто навчався у школі ще в часи СРСР, цей регіон відомий хіба що «переходом Суворова через Альпи», ганебною за масштабами поразки військовою операцією імперської Росії. Тут сходяться північ і південь Європи, контактують культури великих європейських націй — Німеччини та Італії, тут проходить шлях «із німців в італійці», завдяки якому і зародилася швейцарська державність. В європейській історичній міфології Сен-Готард закарбувався як європейське серце, що перебуває у небесних вершинах і з якого беруть початок головні ріки Європи.

Альпи завжди були надійним захистом від недобрих зазіхань сусідів «за горою». Тепер поганих намірів між сусідами немає, тому відкриття Сен-Готардського базового залізничного тунелю (офіційна назва — проект NEAT) стане ще однією славетною сторінкою в історії об'єднаної Європи, і Швейцарії та Італії зокрема.

Перший Готардський залізничний тунель було введено в експлуатацію ще далекого 1892 року. На той час він був найдовшим тунелем світу. 1980 року було введено в дію 17-кілометровий Сен-Готардський дорожній тунель для руху автомобілів.

Оскільки жодне важливе державне рішення в Швейцарії не ухвалюють без згоди громадян, то 1992 року швейцарці на референдумі дали згоду на прокладання нового, значно безпечнішого, Сен-Готардського тунелю. Їх не злякала астрономічна сума на його будівництво — 9,8 млрд. швейцарських франків (10,3 млрд. доларів). Їх більше переконало те, що час подорожі між швейцарським містом Люцерн та італійським Міланом скоротиться вдвічі й становитиме лише одну годину і 25 хвилин. Переконало те, що вантажні потяги не будуть повільно дряпатися по горах, а доставлятимуть вантажі між північчю і півднем Європи по прямій, немов політ стріли, залізничній трасі, на якій вантажні потяги «летітимуть» зі швидкістю 160 кілометрів за годину, а пасажирські — 250 кілометрів за годину. Кінцева вартість реалізації проекту склала 12,4 млрд. франків, чи майже 13 млрд. доларів США.

Противники проекту, яких також не бракувало, стверджували, що трасу в товщі гір не прокласти і за 50 років. Та будівництво, яке розпочалося 1996 року,

■ ПОЇХАЛИ!

Альпи пробурили наскрізь

Сьогодні в Швейцарії відкриють Сен-Готардський тунель, який проклали під товщею гір упродовж 20 років

Під цими мальовничими горами пролягає тунель.

було, як бачимо, завершено за два десятиліття. Хоча безпосередня довжина об'єкта становить 57,09 кілометра, та насправді було пробурено тунелів загальною довжиною 151,84 кілометра. Бо йдеться не про одну «трубу», а дві паралельні для руху потягів у двох різних напрямках, а до цього ще варто додати переходи між двома «трубами», аварійні бокові тунелі для евакуації пасажирів, робочі тунелі для потреб прокладки та вивезення видобутого матеріалу.

Безпосереднім роботам із прокладання тунелю передувала велетенська підготовка зі збору геологічних та інших даних, розрахунків (тунель прокладався одночасно з італійського та швейцарського боків, і обидві тунельні проходки зустрілися під горами з точністю до міліметрів). Показово, що розробники не шукали шляху прокладання тунелю з м'якшими для буріння ґрунтами, а навпаки, обрали шлях із найміцнішими і найтяжчими для проходження кам'янистими породами, щоб гарантувати міцність кінцевої «труби». І в такому виборі не помилилися. Упродовж 20 років трапилося два випадки, коли гігантські бурильні машини для прокладання проходки діаметром 10 метрів застрягли під тиском м'якших порід. І в обох випадках знадобилося по п'ять місяців, щоб «визволити» їх і продовжити буріння.

Пекельна праця

Одночасно на прокладанні тунелю працювали приблизно 2600 робітників. Вісім років тому автору цих рядків вдалося побувати в одному з робочих таборів, де вони мешкали, та спуститися з ними в проходку. Я спочатку був вражений, що з мене та ще кількох журналістів перед спуском адміністрація табору взяла розписки, що ми робимо це з власної волі, а також попросила надати адреси та телефони наших

Уже сьогодні цією «трубою» помчуть потяги.

родин. Спуск у шахту та перебування в проходці — це дійсно не Діснейленд. У будь-який момент може статися обвал чи пожежа, а шляху для відступу немає. Не дивно, що серед робітників власне швейцарців не було. Переважали німці зі сходу (колишньої НДР), португальці та італійці. Їхня середня місячна зарплата тоді становила десь 6 тисяч доларів, у операторів бурильних машин та підрильників — до 10 тисяч «баксів». Але й це не ті суми, які можуть заманити на небезпечну роботу самих швейцарців. Про кількість жертв серед робітників не повідомляють. Десь на середину робіт в інтернеті йшлося про приблизно 10 загиблих, а скільки їх було за всі 20 років робіт — невідомо. Смерті траплялися внаслідок нещасних випадків: обвалів каміння, вибухів, пожеж, викидів токсичних газів.

Умови праці дійсно були нестерпні. Страшний шум від бурової машини та насосів з відкачки ґрунтових вод, пил від буріння породи, скрізь — пучки товстезних силових електричних кабелів і спека до 50 градусів. Пильнувати доводилося постійно, щоб на щось не наступити, не оступитися та не впасти

в рівчак з ґрунтовими водами. З огляду на страшений шум просто так один одного не почувеш, тому робітники, навіть стоячи поряд, спілкувалися завдяки шоломам, у які були вмонтовані радіопередавачі з навушниками та мікрофонами, як у космонавтів. Стосовно спеки, то її не позбутися і після початку експлуатації. Адже її спричиняє тиск двох кілометрів порід над головою, від чого камінь виділяє тепло. Врятує лише кондиціонування потягів. Мені також довелося проїхати в мікроавтобусі 17-кілометровим Сен-Готардським транспортним тунелем. То на в'їзді до нього термометр показував +21 градус за Цельсієм, а в центральній частині — вже +32 градуси. Коли ми зняли комбінезони після півгодинного перебування у проходці, наш одяг можна було викручувати від поту. Це при тому, що ми були лише «екскурсантами», а що казати про робітників з важкими фізичними навантаженнями?! Адміністрація будівництва тунелю встановила в ньому «одну з найпотужніших у світі вентиляційних систем» для подачі свіжого повітря ззовні, бо інакше люди фізично не витримали б таких умов.

■ ДО РЕЧІ

Ноу-хау на експорт

Залізничний тунель Сен-Готард уже став зразком для Європи. Австрійці також планують збудувати подібний під назвою «Бреннер» для сполучення з Італією. Тож інженери та робітники, які набули досвіду в Швейцарії, тепер не залишаться безробітними. Але чи відпустять фахівців самі швейцарці? 28 лютого цього року народ Швейцарії на черговому референдумі проголосував за будівництво (точніше реконструкцію) 17-кілометрового Сен-Готардського автомобільного тунелю, який за 36 років експлуатації сягнув «зрілого» віку. Вартість проекту — приблизно 2,9 млрд. франків. Швейцарців називають народом, який любить зариватися в гори, тому існують ще кілька амбіційних проектів нових тунелів.

Безпека та рекорди

Наразі Сен-Готард входить у Книгу рекордів Гіннеса як найдовший та найглибший (місця) до рекордних 2,5 кілометра) тунель світу. Напередодні його запуску співробітники Швейцарського федерального управління залізниць провели більше трьох тисяч різноманітних тестів на безпеку тунелю, повідомив його представник Рето Шюрлі. Окремі незалежні перевірки здійснили також європейські органи з нагляду за безпекою на залізничному транспорті. Швейцарія має найдосконалішу і найбезпечнішу в світі систему залізничного сполучення, і Сен-Готардський тунель не буде винятком. На випадок непередбаченого на трасі тунелю в районі місцевостей Файдо та Седрун організовано дві аварійні станції, де потяги можуть переходити з однієї колії на іншу. Десь через кожні 325 метрів організовані аварійні виходи і галереї з рятувальними боксами від пожеж і ліфтами на поверхню та станції відкачки диму і подачі свіжого повітря. Входи до галерей захищені зеленими герметичними дверима на випадок пожеж та ударної вибухової хвилі силою 10 тонн. Ці розсувні двері настільки прості в управлінні, що їх можуть, у разі потреби, відчинити навіть діти.

80 відсотків протяжності тунелю прокладено машинами, а решту — за допомогою вибухівки. Будівельники дали чотирьом гігантським машинам, які були задіяні на прокладанні тунелю, ніжні жіночі імена: «Габі-1», «Габі-2», «Сіссі» та «Гайді». Ці «жіночки» вигризли з нутрощів гір 28,2 млн. тонн порід. Світовою рекордсменкою стала «Габі-2», яка здійснила проходку 56 метрів найміцніших гранітних порід.

Для усвідомлення кількості матеріалу, який було видобуто з надр Альп, можна сказати, що його вистачило б єгиптянам для будівництва шести пірамід Хеопса. Ним можна було б наповнити 763 972 вагони, які розтягнулися б на відстань 7185 кілометрів — приблизно від Швейцарії до російського Владивостока.

Видобуту сировину швейцарці використали для зміцнення та прокладання залізничних смуг, будівництва насипних дамб на ріках і створення штучних острівів на озерах. Третину каміння використали для виробництва цементу та гравію для зміцнення стін самого тунелю. Приблизно 10% видобутих порід пішло на ренатуралізацію болотистої місцевості в районі Фірвальдштетського озера, яке значно постраждало в попередні роки внаслідок видобутку щебеню. ■

ІННОВАЦІЇ

За ідеї — гроші

80 мільярдів євро планують виділити європейці на фінансування розвитку науки, технологій та інноваційного малого і середнього бізнесу в Україні

Світлана ЧЕРНЕЦЬКА

Щоб скористатись нагодою і долучитись до програми «Горизонт-2020» у повному обсязі, українцям бракує досвіду, а владі — політичної волі та стратегічного бачення розвитку на державному рівні. І все ж гроші уже надходять, зокрема на проект Інституту космічних досліджень.

Не «країна третього світу», а асоційований член у «Горизонті-2020»

Програма «Горизонт-2020» є вже восьмим стратегічним проектом ЄС щодо розвитку науки і технологій. У Європі чудово усвідомлюють: якщо не виділяти великих сум на науку і дослідження, можна залишитись надовго на існуючому рівні розвитку. Тому не шкодують коштів і заохочують міжнародну співпрацю. Адаже і ефект синергії ніхто не відміняв, і значно ефективніше фінансувати дослідницьку команду, де працюють вчені з різних країн над однією проблемою, аніж виділяти кошти на реалізацію кількох схожих проектів, які працюють поодиноці. Власне «Горизонт-2020» — програма, розрахована на 2014—2020 роки, і за цей час у межах різних конкурсів творчим і креативним об'єктам дати 80 мільярдів.

Щоправда, потрібно серйозно попрацювати задля отримання коштів: визначити цікавий конкурс, знайти собі «колег по цеху», спродувати ідею, оформити концепцію, подати заявку і очікувати на позитивну відповідь від комісії. Якщо фінансування дадуть — потрібно креативно і серйозно працювати, при цьому детально звітуючи про використання отриманих коштів. Адаже європейці хоч і радо підтримують грошми, але вміють їх рахувати. До слова, неприбуткові проекти на кшталт наукових досліджень фінансують на 100%, а от інноваційні бізнес-ідеї — на 70%. Мовляв, спершу ми підтримаємо вас, однак ви ж теж вкладіть свої кошти, бо плануєте на цьому заробляти.

Україна вже брала участь у програмах, аналогічних «Горизонту-2020», — у шостій та сьомій рамоквіх програмах із досліджень та інновацій. Зараз наша співпраця з «Горизонтом» прописується у багатьох міжнародних документах різного рівня, в тому числі і в Угоді про асо-

ціацію України з ЄС. Адаже Україна зарекомендувала себе як країна з потужним науковим потенціалом і хорошим практичним досвідом, що було визнано Євросоюзом у 2013 році наданням нашій державі статусу стратегічного партнера у науково-технічному співробітництві. Тому вже в «Горизонті-2020» ми стали асоційованим членом, а не «країною третього світу».

Що це дає, крім відчуття, що нас «прийняли»? Важливим моментом є те, що тепер Україна може впливати на тематику конкурсів, які оголошуються в рамках «Горизонту». «Це дуже добре, бо можна, знаючи науковий потенціал своєї країни, лобювати її інтереси, просувати конкурси, де ми — сильні й конкурентні. Таким чином збільшувати шанси українських представників на отримання фінансування», — розповідає Єгор Дубинський, національний координатор мережі національних контак-

тних пунктів програми «Горизонт-2020» в Україні. або спрямованих на вирішення суспільних викликів, що хвилюють усіх європейців: ІКТ, нанотехнології, нові матеріали, біотехнології, нові виробничі процеси, космос. Дуже важливим для європейців є вирішення проблем суспільних: економії енергії, зеленого транспорту, турботи про клімат, безпеку продуктів харчування, ефективність використання ресурсів та сировини.

Окрема програма — для науковців. Вона передбачає і надання консультацій, і придбання обладнання, і обмін досвідом, і стипендії... Це програма «Дії Марії Склодовської-Кюрі», і вона, за словами експертів, дуже позитивно впливає на розвиток науки, перспективи вчених, але провокує відтік «мізків» з України.

Долучитись до «Горизонту» дуже просто. Зареєструватись на сайті Єврокомісії, отримати свій номер, знайти конкурс, який відповідає тематичній ідеї, знайти партнерів, домовитись з партнерами і розподілити обов'язки, і врешті подати заявку. На порталі «Горизонту» це все дуже детально покроково розписано. Якщо є проблеми чи непевність, можна звернутись в Національну мережу контактних пунктів — там допоможуть практично з усім, зокрема з вибором відповідного конкурсу. Єдине, в чому там не допоможуть — у оформленні заявки і конкурсної пропозиції. Причина цілком європейсько-демократична: аби не надавати вже на цьому етапі комусь переваги і не збільшувати його шансів на успіх. Тож у технічних моментах допоможуть, а от із творчої інноваційним аспектом потрібно працювати самотужки.

У чому ми сильні

За словами пана Дубинського, радянський спадок став нам у нагоді. Українські вчені долучались до ядерної програми ЄСРР, багато працювали над розвитком авіаційної, ракетобудівної та інших наукоємних галузей промисловості. І от зараз їхній досвід і напрацювання спільно з технологічними можливостями євро-

пейців можуть дати дуже гарний результат.

Статистика начебто також має викликати оптимізм. За період 2014-2016 років від України подали 394 заявки для участі у конкурсах програми «Горизонт-2020», з них понад 60 заявок підтримали з подальшим фінансуванням на загальну суму понад 7 мільйонів євро. Найбільшу кількість заявок подали за напрямками: «Дії Марії Склодовської-Кюрі» — 73, «Європа у світі, що змінюється — суспільні виклики» — 91, «Зміни клімату» — 27, «Безпечна і чиста енергія» — 26, «Космос» — 20. За програмою «Євроатом» (2014-2018) подано 6 заявок. У цілому статистика демонструє, що підтримується одна з десяти поданих українськими організаціями заявок.

Окрема історія — з програмою «Євроатом». З огляду на те, що в Україні — 15 ядерних реакторів типу ВВЕР, а у всій Європі — 16, то наша конкурентоспроможність дуже і дуже висока. Додатковий сумний бонус — Чорнобильська катастрофа і досвід ліквідації її наслідків. Тому, на жаль, наші фахівці зна-

ють дуже багато про різні сфери використання «мирного атому» та можуть бути більш успішними саме в цій частині «Горизонту».

У чому ми слабкі

Однак при всіх відкритих чудових можливостях ми ніяк не можемо ними скористатись сповна. Причин цьому є декілька. Перша — банальна відсутність досвіду участі у подібних конкурсах. «Вміти складати конкурсну пропозицію, подавати інформацію правильно, привабливо, переконливо, із розумінням потреб та очікувань усіх партнерів — це дуже важлива навичка», — каже Єгор Дубинський. — У Європі є спеціальні структури, які працюють в цій сфері та навчають, але нам же для цього традиційно бракує фінансування. І начебто у країні діє близько 170 закладів, які зветься інноваційними, але переважно це назва на папері. Без практичних результатів, без досвіду, яким можна поділитись з колегами і отримати європейське фінансування».

Є багато проблем і незначних, однак принципових, де необхідна участь держави. До прикладу, ЄС не компенсує витрат на сплату податків і мито в рамках своїх проектів, що має бути врегульовано через імплементацію у національному законодавстві. Або питання запуску інноваційного бізнесу чи виробництва, адже ЄС не може фінансувати власне бізнес-процес, лише його «підготовчу» частину.

І бюрократія, за словами пана Дубинського, ми досі ще не позбулись. Адаже важливий перелік з критеріями відбору фахівців, які будуть представлені у програмних комітетах «Горизонту», не затверджений уже кілька місяців. Досі не створено міжвідомчу раду з питань «Горизонту», яка мала б сприяти залученню ширшого кола учасників та узгодження дій між ними. Ми втрачаємо час, за який могли б просувати свої інтереси і збільшувати шанси українців на отримання перемоги в оголошених у рамках «Горизонту-2020» конкурсах. ■

ПРАКТИКА

Кому вже дали гроші

Уже освоюють кошти ЄС для наукових досліджень українські установи. Проект інституту прикладної математики та механіки НАН України передбачає розробку математичних моделей діагностики. Це розробка алгоритмів, які дозволять не лише діагностувати стан здоров'я в даний момент, а й з високою долею ймовірності прогнозувати результат лікування та розвиток хвороби. На це інститут отримав від ЄС 184,5 тисячі євро.

А Донецький фізико-технічний інститут імені Галкіна має 189 тисяч євро на розробку рішення для очищення та дезінфекції повітря у приміщеннях. Це те рішення, яке може стати основою для успішного інноваційного бізнесу і продуктивного виробництва.

Найбільше наразі отримав Інститут космічних досліджень. У рамках двох проектів, які реалізуються у співпраці за програмою «Горизонт-2020», вони отримують майже 515 тисяч євро. У рамках одного з них досліджують космічну погоду, сплески активності на Сонці, адже ні для кого не секрет, що це впливає на роботу засобів комунікації (радіо, телебачення, мобільного зв'язку), навігацію літаків і транспорту через використання GPS, а також сферу послуг (наприклад, банківські послуги). Мета — прогнозувати негативні наслідки магнітних бур і знайти механізми їх мінімізації.

Інший проект — частинка глобальної ініціативи ERA-PLANET, що покликана спостерігати за змінами нашої планети. «Результатом 5-річного проекту має стати активна цифрова карта всієї Європи», — каже директор Інституту космічних досліджень Олег Федоров. — Унаслідок аналізу даних із супутника, які в рамках проекту ми отримуємо безкоштовно, ми формуємо цю карту. Вона покаже, де чорноземи, а де піщані ґрунти, де ліси, а де поля, болота. Ми зможемо побачити тенденцію: яких посівів найбільше в країні, які площі неосвоені, як змінюється тенденція вирощування певних культур. Ми працюємо власне по Україні в цьому аспекті, але за загальноєвропейською методикою».

Прикладне значення проекту — дуже вагоме. Це раціональне використання існуючих площ, вірне планування урожаю, його прогнозування і вироблення стратегії щодо агросфери не лише на рівні регіону чи держави, а й у межах усієї Європи.

До прикладу, можна використати досвід Німеччини. Там планують, скільки якої продукції буде потрібно, і замовляють це бізнесу — фермерським господарствам. Наприклад, Карл має виростити на 2 гектарах землі 100 тонн пшениці, які в нього точно купить конкретна пекарня для випічки хліба по тендеру для певної школи. Космічні дослідження дозволять спрогнозувати врожай і перевірити, чи дійсно Карл посаїв пшеницю на цих двох гектарах. За таких чітких умов не буде перевиробництва чи браку певної продукції — усе сплановано, чітко і вигідно для усіх сторін. Тож усі фермери не виростять пшеницю або не забудуть посіяти буряки — і проблем зі збутом не буде.

«Космічні дослідження для прогнозування врожаю активно використовують у Америці та Європі. Наші дослідження за нашою методикою дають прикладний результат», — каже Олег Федоров. Він не поділяє оптимізму з приводу долучення його інституту до фінансування «Горизонт-2020». «Цього мало, дуже мало. Ми не працюємо в Європі так, як маємо. Поки що ми «підносимо патрони», але досі залишаємось в їхній класифікації як «країна з потенціалом», — констатує науковець. — Проблема у недофінансуванні, у донині радянському мисленні й підходах, у втраті молодих перспективних кадрів. Про що можна говорити, якщо зарплата киявського науковця — 3-4 тисячі гривень? Яка це мотивація? Тож про які переможні меседжі і наші успіхи можна говорити? Ми намагаємось працювати на рівних з європейськими колегами, але це дуже важко в існуючих умовах».

Ми не працюємо в Європі так, як маємо. Поки що ми «підносимо патрони», але досі залишаємось в їхній класифікації як «країна з потенціалом»

тних пунктів програми «Горизонт-2020» в Україні.

Хто може долучитись до програми

Програма «Горизонт-2020» сконцентрована на трьох напрямках: сильна наука, подолання суспільних викликів та інноваційний бізнес.

Дуже цікавою є програма підтримки бізнесу з інноваційними ідеями. Вона відбувається за три фази. Перша — з «сирої» ідеї зробити концепцію, готову до втілення. Для оцінки ризиків, формування концепції, дослідження ринку дають до 50 тисяч євро на період не більш як 6 місяців. Друга фаза — прототип для ринку. Тобто суму від 1 до 3 млн. євро дають для того, щоб розробити бізнес-план, зразок і підготувати продукт чи послугу до виходу на ринок. Цей процес має зайняти не більше двох років. А третя фаза — для тих, хто готовий пускати справу «на конвеєр», — надання фінансових ризикових кредитів, адже українські банки подібних програм не фінансують.

Підтримку будуть мати проекти у напрямках промислових

«Велика книга природи відкрита перед всіма, і в цій великій книзі досі прочитані лише перші сторінки».

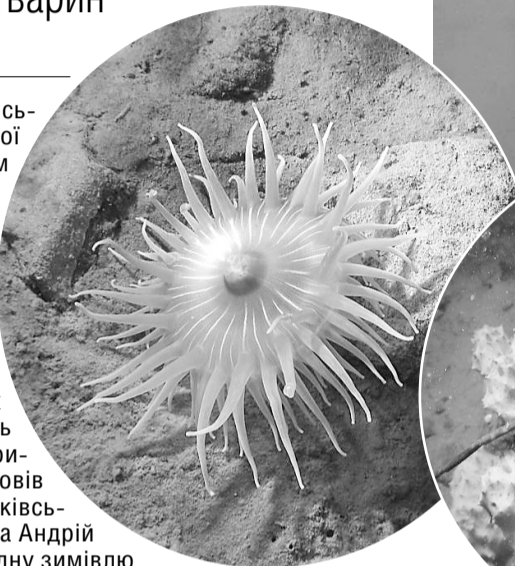
ПОЛЮС

Законсервована еволюція

Харківський учений знайшов у морських глибинах Антарктиди кілька нових видів тварин

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Недавно додому повернулася двадцять українська експедиція, що працювала в межах державної програми дослідження Антарктиди. Вітчизняним біологам пощастило знайти кілька невідомих видів п'явок, які вразили своїми гігантськими розмірами. Це відкриття ще раз підтвердило давню аксіому: крайній південний континент планети через відірваність від іншої території зберіг у «законсервованому» стані чимало дрібних тварин, на розвиток яких не вплинула еволюція. Саме тому знайдені п'явки більше схожі на дрібних динозавриків, а не вид простих кільчастих червів, до якого вчені зараховують цих істот сьогодні. Про власні захоплюючі пригоди у царстві прадавніх крижаних брил розповів доцент кафедри зоології та екології тварин Харківського національного університету імені В.Каразіна Андрій Утевський. На крижаному материка він провів одну зимівлю і чотири повномасштабні сезони експедицій.

Підводна краса Антарктиди.

«Таке відчуття, ніби тримаєш у руках щось дуже древнє»

Тридцять мільйонів років тому Антарктида була від'єднана від решти земної суші кільцевою течією, відпливла до полюсу і «замерзла». Цей континент і сьогодні омиває з усіх сторін стрімкий потік, який легко перелітають птахи й перепливають великі тварини. А ось для всілякої морської дрібноти цей бар'єр став фактично непереборним. У результаті мешканці прибережних водних просторів потрапили до своєрідного еволюційного котла, де флора і фауна досі перебувають у своєму первісному і ніби законсервованому стані. Саме тому вчені-біологи, занурюючись у водні глибини, раз у раз знаходять тут нові, а то і взагалі невідомі науці види морського «планктону».

Для Андрія Утевського (цього разу дослідник провів на Українській антарктичній станції імені Вернадського сто днів) двадцять експедицій виявилася особливо успішною. Окрім згаданих п'явок, він натрапив на кілька невідомих видів отруйних червів і якусь дивну желеподібну тварину лимонного кольору розміром із добрий кулак, що кріпилася до тонкого коралу. На жаль, зберегти у цілісній формі знахідку біологу не вдалося, але її фрагмент, доставлений до України, допоможе провести всі необхідні генетичні аналізи. Можливо, результат потягне на справжню наукову сенсацію.

І все ж головним своїм успіхом учений вважає відкриття двох нових видів п'явок, оскільки він є власником найбільшої у світі колекції цих тварин і має статус провідного фахівця в галузі гірудології як в Україні, так і за її межами. «Новенькі відрізняються від звичних масштабом, зовнішньою морфологією, структурою поверхні і взагалі зовнішнім виглядом, — каже біолог. — Усі ви бачили медичну п'явку. Її довжина 6-7 сантиметрів. А наш екземпляр, знайдений у морі Росса, сягає 35 сантиметрів у спокійному стані! Якщо такі тварини наситяться кров'ю, то збільшаться ще у півтора-два рази. Я їх назвав динозаврами. Таке відчуття, ніби тримаєш у руках щось дуже древнє».

Узагалі Андрій Утевський за 35-річну кар'єру вченого-аквалангіста відкрив шість нових антарктичних п'явок і довів, що вони є представниками найбільш древніх старожилів планети.

«Захоплення» Антарктиди

Південний крижаний континент — нейтральна акваторія, але розвинуті у науковому сенсі держави постійно намагаються «застопити» там свій науковий простір, що має цілком реальний вимір і де-факто розширює територію країни-власника. Отримується такий дар від міжнародних фондів двома шляхами — будівництвом дослідних станцій і «захопленням» так званих «підконтрольних районів».

Власна антарктична станція в Україні вже є, а ось для розширення вітчизняної зони охоронних заповідників ученим доводиться докладати чимало зусиль. «На сьогодні ми вже запропонували три зони, для яких розробили спеціальні карти, тривимірну модель дна і склали опис, — каже Андрій Утевський. — Під час експедицій я, в основному, збираю первісні дані, після чого йде їх спільна обробка. Це дуже трудомісткий процес, що вима-

У морі Антарктиди є райони, де тварини буквально сидять одне на одному. Біомаса може сягати 10-15 кілограмів на квадратний метр.

гає участі наших фахівців математично-геолого-географічного профілю. Робота над охоронними районами передбачає підводні дослідження. У цій справі у нас є певні переваги над іншими учасниками процесу. Як правило, вчені-аквалангісти тут занурюються на глибину до 30 метрів. І лише представники трьох країн (Великобританії, США та України) долають удвічі більшу відстань».

Одним із напрямів такої діяльності стали роботи з реконструкції еволюційних процесів в Антарктиді. Усе почалося з того, що у 2012 році українці знайшли цікаву підводну скелю, яку до них ніхто ніколи не бачив. Розміщена вона посеред протоки і повсюди вкрита величезною кількістю дрібних тваринок. Серед них були виявлені й дуже древні губки, що через низьку температуру води ростуть набагато швидше — на три міліметри протягом п'яти років. Тобто можна сміливо припустити, що знайдені півтораметрові екземпляри мешкають тут по кілька тисячоліть. Ці старожили — прекрасний матеріал для вивчення еволюційних процесів на континенті, що й допомогло нашим ученим отримати район знайденої скелі у вигляді охоронного заповідника.

Разом із спорядженням Андрій Утевський важить 170 кілограмів.

Фото з архіву Андрія Утевського.

римані зразки на материк, їх досі заморожували за спеціальною технологією, але й після цього біологам не завжди вдавалося зберегти в дорозі матеріал у придатному для виділення ДНК і РНК стані. Саме тому науковці обладнали цього разу на станції Вернадського молекулярно-генетичну лабораторію й на місці виділили нуклеїнові кислоти для подальшого аналізу на великій землі. Реконструюючи еволюційні процеси, вони хочуть виявити механізми, що спонукали до формування унікальної антарктичної біоти та баркодингу й ідентифікувати невідомі науці організми. «Зараз у мене в процесі описання з десяток таких зразків, — каже Андрій Утевський. — Треба вивчити їхню морфологію та анатомію, провести молекулярно-генетичний аналіз і придумати їм назву. Це дуже непросто, адже планету заселяють мільйони видів».

Зустріч із морським леопардом

Усе живе у морських глибинах «мешкає» ярусами. Спустившись на 20 метрів, можна побачити, в основному, лише водорості. Далі плавають зірки, корали, голонтурії, найрізноманітніші черви. А після сорока метрів починається наводнене царство тварин, що часом мають просто такі гігантські форми. Скажімо, пану Андрію вдалося підняти на поверхню морську зірку, що має 35 променів і сягає в діаметрі майже 70 сантиметрів. У жодному іншому куточку планети така знахідка неможлива в принципі. Трапляються тут гігантські губки вагою до 6 кілограмів, зарості 4-метрових асцидій, скупчення величезних морських їжаків, павуків, молюсків. Зустрічаються і досить дивні риби. Скажімо, нототенія вирізняється серед свого виду нетиповою манерою поведінки. Тобто вона настільки лінива, що її можна взяти до рук, повернути, уважно вивчити й покласти на місце. Незважаючи на низьку температуру й жорсткі умови існування, в Антарктиді життя просто буває. Там є райони, де тварини буквально сидять одне на одному. Біомаса може сягати 10-15 кілограмів на один квадратний метр.

Трапляються під водою й небезпечні гігантські хижакі. «Найстрашніше, що може трапитися, — це зустріч із морським леопардом, — бідкається вчений. — Ідеться про дуже агресивну тварину вагою до 600 кілограмів і головою, як у тиранозавра. У 2004 році поблизу британської станції загинула молода жінка-біолог, яку леопард схопив за ноги і втопив. На випадок зустрічі з ним ми навіть розробили спеціальну систему сигналів. Одного разу я отримав таке попередження від свого напарника і почав швидко підніматися вгору. А потім оглянувся, а за мною, на відстані кількох сантиметрів — величезна розкрита паща! Злякатися я не встиг, бо однією рукою схопився за борт і буквально закинув себе у човен. Потім я підраховав, що разом із спорядженням важив тоді 170 кілограмів. У стресовій ситуації сили беруться нізвідкілья».

Дивом вдалося врятуватися від хижакі і гостям української станції — японським туристам. Вони так захопилися романтикою антарктичних пригод, що вирішили на гумовому човні підпливти до льодини, на якій відпочивав морський велетень. Благання капітана зупинитися не принесло результату, оскільки мандрівники заплатили чималі кошти за путівку й прагнули отримати максимум вражень! Реакція хижакі була миттєвою. Як тільки відчайдухи наблизилися впритул, він накинуся на них з неймовірною люттю. Прокрушене судно замалим не пішло на дно. Врятувалися необачні туристи лише тому, що леопард передумав нападати на них вразі й поплив собі геть».

Робота біолога-підводника складна і тим, що працювати доводиться у крижаній воді і фактично в екстремальних умовах. Певною компенсацією за пережиті труднощі біолог вважає можливість побути художником, адже зняти ним підводні красоти претендують на статус унікальних витворів мистецтва. Причому йдеться не лише про дивовижні фотографії, а багатогодинні захоплюючі фільми.

Вабить поляриників в Антарктиду і суто науковий азарт. «Наука тут чимось схожа на бізнес, оскільки бізнесмен не може бути бізнесменом лише з дев'ятої до шостої години дня, — каже Андрій Утевський. — Розслабишся і конкурент одразу тебе обжене. Скажімо, я займаюся систематикою п'явок. Харків, до речі, — батьківщина відомої наукової школи в гірудології — науці, присвяченій цим істотам. Серед систематиків існує неймовірна конкуренція стосовно того, хто саме відкриє новий вид. Уявляєте, що означає для вченого виявити і описати тварину, яку до тебе ніхто не знав? А якщо ти трохи дозволиш, недопрацюєш, то, цілком можливо, це зробить за тебе хтось інший!».

ДІЙОВІ ОСОБИ

Валентина САМЧЕНКО

Майже кожного не оминає цікавість: яке те надзвичайне місце, де письменник творить свої історії для читачів, сідає — і на аркуші чи екрані ноутбука з'являються нові герої та їхні історії?! Лесю Воронину з художницею Катериною Штанко я бачила на презентації її книжки «Сни Ганса-Християна», яка трохи згодом отримала першу премію «Найкраща книга України-2009». Потім була зустріч у зеленому театрі одного з київських парків: пані Леся у компанії з письменницею Ірен Роздобудько розповідала там дітям про Нямликів і синьомордів. «Таємне товариство боягузів» і його продовження «Таємне товариство брехунів» стали переможцями конкурсу «Дитяча книга року ВВС-2012». Із задоволенням я нещодавно спостерігала за обговоренням цих загадково-патріотичних детективів четвертокласниками однієї зі столичних шкіл, на якому була за провідника авторка, яка не оминала, спілкуючись, назвати твори посуті конкурентів Марка Твена, Роальда Дала. Взагалі, Леся Воронина трохи не щодень зустрічається із юними читачами: у Києві, Львові, Миколаєві, на сході країни.

Коли вдалося віднайти вільне вікно для інтерв'ю, письменниця запропонувала зайти до неї у гості... І тепер я знаю, що натхнення до пані Лесі останніми роками зазирає крізь просторі вікна світлої однокімнатної квартири на дванадцятому поверсі. Напевно, воно облюбувало розкішне велике дерев'яне крісло-гойдалку, яке в авторки двадцяти дитячих книжок — від мами. А різні дивовижні історії, за словами письменниці, вона почала вигадувати ще у дитинстві.

Про геніального професора Байду, трохи закомплексованого таргана Едика та бабусю-ніндзя

■ Пані Лесю, днями ви повернулися з Німеччини, з книжкового ярмарку. Чим цікава іноземцям українська дитяча література?

— Враження від подорожі до Саарбрюкена на 16-й Європейській дитячій книжковій ярмарок — дивовижні. Україна на цьому ярмарку була почесним гостем, і господарі надали нам найбільшу залу в старовинному замку. Сюди приїжджали і дорослі, і діти, знайомилися з письменниками, ілюстраторами, побачили, які книжки читають українські діти. Найбільше мене вразила атмосфера цього книжкового свята, гаслом якого є: «Книжки будують мости». До речі, сама назва міста — Саарбрюкен означає «міст через Саар». Мені здається, що нам такі мости побудувати вдалося — на зустрічах із німецькими дітьми й підлітками не виникало жодних бар'єрів. Уляна Баран, президент Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва, філолог-германіст, перекладач, літературознавець, яка, власне, й була ініціатором і натхненницею приїзду української делегації до Саарбрюкена, чудово модерувала наші виступи, а її промова на урочистому відкритті Книжкового ярмарку викликала величезний інтерес. І схвальні оплески.

Переклади наших творів читали талановиті актори, і діти так щиро й радісно реагували на кумедні історії з моєї книжки «Слон на ім'я Гудзик», веселі оповідки з книжки Зірки Мензатюк «Зварю тобі борщик», а підлітки ставили такі цікаві запитання Володимирю Ареневу, автору роману «Душинця», що ми переконалися: українська книжка може бути цілком конкурентоспроможною і щодо змісту, і щодо художнього оформлення. До речі, ілюстрації блискучої художниці Катерини Штанко до казки «Царівна жаба» справили на виставці справжній фурор, а інтерв'ю з представниками творчої майстерні «Аграфка», молодими художниками-графіками Романою Романишин та Андрієм Лєсвієм, які представляли на ярмарку свою книжку «Війна, що змінила рондо», потрапило на перші сторінки німецьких часописів. Директорка ярмарку пані Астрід Річ сказала мені, що саме завдяки інтересу до України вперше за 16 років до Саарбрюкена приїхало стільки корес-

пондентів провідних газет і телебачення.

■ Видавці ваші книжки не лише охоче друкують, а й перевидають. Продовження яких ваших творів під час численних зустрічей діти найчастіше просять написати?

— Частіше за все — про Супергерента Гриця Мамаю — саме тому в різний час вийшло аж п'ять частин цієї історії. Мені хотілося зробити такий собі творчий експеримент, подивитися, як діти сприйматимуть іронію, гротеск, парадоксальні, часом доведені до абсурду, ситуації. Так, мій непереможний супергерой Гриць Мамаю має стати на герць із міжнародною бандою, що викрадає винахід геніального українського вченого — професора Байди, за допомогою якого хочє підкорити цілий світ. Аж тут виявляється, що шеф банди — це... підступна бабуся-ніндзя, яка вправно володіє нунчаками й маскується під просту українську пенсіонерку. І діти з радістю сприйняли мої «правила гри». А вже коли надто серйозно, з правильними педагогічними акцентами пишеш про головні життєві цінності, коли береш на себе роль ментора й повчаш читача, як слід поводитись, що любити, а що засуджувати, то у дітей це часто викликає зворотню реакцію. Вони мають навчитися самостійно мислити, аналізувати, ухвалювати власні рішення. А коли все це подавати через динамічний закручений сюжет, неймовірні події, несподіваних героїв — діти сприймають це легко й невимушено, роблять власні висновки, вирішують — як би вони вчинили у подібній ситуації, на чий бік стали б? І ще, я впевнена, що жодна найправильніша, найпатріотичніша книжка, якщо вона нудна, не може захопити дитину й примусити дочитати її до кінця. Тому в моїх фантастичних, пригодницьких, казкових повістях стільки кумедних, несподіваних, парадоксальних ситуацій, мої герої розмовляють живою мовою, а їхні улюблені слівця потім повторюють читачі. І це мене тішить найбільше.

Саме тому непереможному супергерою Грицеві Мамаю допомагає сором'язливий, трохи закомплексований тарган Едик, який має інтелект члена кореспондента академії наук і пишається тим, що його родичі є скрізь. А вже з їхньою допомогою він може збирати таємну інформацію та знешкоджувати лиходіїв. Особливо смішить дітей образ підступної лиходій-

■ Леся Воронина з учнями київської гімназії №56.

Нетяємне книголюбів

Письменниця Леся Воронина вчить дітей переборювати страхи, доносить ідею, що ми — непереможні, а образи синьомордів списувала з нещодавньої влади

ки бабусі-ніндзя, яка розмовляє прокуреним басом і лається неукраїнською мовою, її вірного прислужника бультер'єра Льюсіка та двох здорованів-мафіозі, котрі бояться лоскоту — саме так у них можна вивідати найстрашніші секрети. А розважаються ці поганці, відриваючи мухам лапки. Мені було цікаво і страшенно весело це писати. Спершу повість друкувалася в журналі «Соняшник», і я щомісяця отримувала багато листів, де діти просили писати ще й ще. Знаєте, мої перші читачі вже мають власних дітей, а всі накладки «Супергерента 000» давно розійшлися. Тому цього року видавництво «Українські пропілеї» видає цю книжку в оновленій редакції під назвою «Гриць Мамаю — Переможець Лускатого Монстра».

«У нас дуже хороші діти»

■ Наприкінці березня ви були в Краматорську і Костянтинівці. Які думки та враження звідти привезли?

— Це міста, які пережили жахіття окупації, і зрозуміло, що й сьогодні місцеві мешканці живуть у постійній напрузі. Ми знаємо, які настрої були на Донбасі завдяки агресивній російській пропаганді. Але після «дружніх обіймів» російських «визволителів» та «сепарів», у багатьох людей ставлення до Москви різко змінилося. Взагалі, на сході України я була втретє. Вперше потрапила туди ще на початку 80-х. Мене тоді запросили в Донецьк на семінар молодих авторів, де я познайомилася з Ігорем Жуком, Андрієм Курковим, Наталею Хаткіною. З тієї поїздки запам'ятала лише чудові авторські пісні Ігоря Жука, а про Донецьк, окрім безлічі квітучих троянд у центрі міста, вражень не залишилося жодних. Типове промислове місто із сталінсько-хрущовсько-брежневськими будинками-коробками та похмурі обличчя «будівників комунізму» на вулицях...

Наприкінці 2013 року, коли вже почався Майдан, «Видавництво Старого Лева» запропонувало мені поїхати в Донецьк на зустріч із читачами. Це була одноден-

на поїздка. У самісінькому центрі Донецька — бульвар Пушкіна, обсаджений чудовими деревами, розкішні будинки, дорогі ресторани і маленька книгарня, яка називалася «Птічкін дом». Там працювали милі жінки, які хотіли пропагувати й українську книжку. У мене було п'ять виступів за один день — у кількох школах і в книгарні. Діти, з якими зустрічалася, дуже гарно мене приймали, жодної ворожості чи зверхнього ставлення до української мови я не помітила, вони сміялися, коли герої моєї книжки «Різдва історія від слона Гудзика» потрапили в якусь чергову кумедну ситуацію, намагалися ставити запитання українською мовою, часом добираючи слова, перестрибуючи з української на російську. Вже на перших зустрічах розкупили всі мої книжки. Виявилось, що видавництво не сподівалося, що буде такий попит на мого чарівного слоника, і привезло в Донецьк лише кілька пачок книжок.

Існує стереотип, що на сході більшість людей не хоче бути Україною, вороже до неї налаштована. Але це не так. У мене залишилися позитивні враження від спілкування з читачами і в Костянтинівці, і в Краматорську. Думаю, саме через літературу, мистецтво можна залучати дітей до української мови, культури і розуміння того, що вони — українці. І робити це мають люди розумні, професійні й відповідальні, які не підмінятимуть поняття патріотизму піснями Поплавського і жахливою псевдопатріотичною літературною попою, якої, на жаль, досить багато.

■ Сучасним дітям часто дуже складно догодити: те нецікаво, інше — прісно...

— Я не прихильниця того, що все треба будувати на гегах, розвагах, іронії. Я жартую, але не висміюю тих, хто доносить ідею:

ми сильні, відважні, непереможні. Сміх — це прекрасна зброя, ти нездоланий, якщо вмієш сміятися з жорстокого і безжального ворога. Тому намагаюся говорити про це зі своїми читачами у книжках «Таємне товариство боягузів» і «Таємне товариство брехунів». Коли тебе зламали, принизили, змусили підкоритися, ти не можеш себе поважати. Людина, яка не має почуття власної гідності — не поважатиме ні себе, ні інших. А от подолавши свій страх, ти стаєш непереможним. Так, ми знаємо, що відбувалося в донецькому аеропорту, що робили з нашими бійцями, які не хотіли відступати. Та якщо ми хочемо залишатися нацією, хочемо залишатися Україною — про це дітям варто говорити. І не розмазувати це як манну кашу, і не робити це солодко, не доводити до абсурду, як у нас часто це буває. Про яку повагу до мови можна говорити, якщо чуєш пісню: «Ніжний шепіт, / душі трепіт, / ліне з серця, / як з відерця, / рідна мова, коліско-ва»?!

■ Як ставитесь до нарікань на скіталт «ці сучасні діти...»

— У нас дуже хороші діти. І це один із найбільших здобутків за 25 років нашої незалежності. Уже немає того страшного бар'єру, коли міська дитина з україномовної родини мала долати у собі комплекс меншовартості, постійне відчуття, що ти — не такий, як решта твоїх ровесників. Сьогодні я не бачу зверхнього ставлення до української мови, як це було за радянських часів. Діти цілком вільно спілкуються нею, навіть якщо вдома розмовляють російською. І це дуже важливо, бо в нашому суспільстві відбувся злам стереотипів. Усупереч усім намаганням великого просвітителя часів золотого батона — товариша Табачника.

«Автори книжок були такими собі небожителями»

■ Колиш ваша мама згадувала, що уже років із шести ви казали, що будете письменницею. А коли ви у дорослому віці усвідомили, що нею уже стали?

— Досить довго мені було якось незручно казати, що я — письменниця. Правда. Бо для мене автори книжок, якими я зачитувалася, які багато в чому мене сформували, були такими собі небожителями. Хоча росла у творчому середовищі — мама була перекладачкою і письменницею, до нас приходили її колеги, ми часто бували в Ірпінському будинку творчості письменників. Але ставлення до літератури було настільки побожним, що я вважала — якщо писати, то або геніально, або ніяк.

■ Чому пишете саме дитячі книжки?

— Знаєте, мені завжди хотілося писати саме для дітей. Скільки себе пам'ятаю, у голові у мене ніби самі собою склалися різні історії:

а якщо ловила тебе на цьому «злочині», то щипала з вивертом так, що лишалися синці. І тоді я придумала хитрість — кожного дня, коли нас вкладали спати вдень, почала вигадувати «серіали», які завжди закінчувалися щасливо. Це була втеча від того кошмару. «Чому ж ви не розповіли батькам про те, що вона з вами робить?» — вражено запитали шестикласники. «Бо нас привчали до думки, що дорослі завжди праві. Я просто не уявляла, що повірять мені, а не всевладній Ользі Іванівні». На щастя, сьогоднішні діти зовсім інші — вони б точно не змовчали.

■ Ви з дитинства багато читали, вас батьки орієнтували у літературі. Які найяскравіші спогади з того часу?

— Упевнена: щоб діти схотіли читати книжки — батьки, вчителі, письменники мають розумно й делікатно залучати, заохочувати їх до цього. У нас вдома справді був культ книжки. Пригадую, як я, ще зовсім

кладом — 100 тисяч примірників! Спершу я працювала літературним редактором, а через півтора року мене таємним голосуванням обрали головним редактором часопису. У ті романтичні часи, коли ми тільки вчилися жити по-новому, це була досить поширена практика. А що я ніколи не збиралася бути «начальством», то в нашому журналі панувала дуже демократична атмосфера. Редакція перетворилася на творчу лабораторію, де головним критерієм був талант і професійність письменника, художника чи журналіста. У «Соняшнику» я пропрацювала 16 років і, попри всі труднощі, кризи та «наїзди» з боку малих і великих крокодилів, то були, напевно, найщасливіші роки мого життя. Знаєте, журнал припинив своє існування 2007 року, але я й досі зустрічаю «соняшникових» дітей. Ось кілька днів тому, у Вінниці, під час презентації своєї нової книжки «Слон на ім'я Гудзик» до мене раптом підійшов цілком дорослий хлопець і попросив підписати йому книжку. А коли помітив мій здивований погляд — пригоди слона Гудзика я писала для малечі — пояснив, що ми знайомі ще з 2005 року, коли він приїжджав із Донецька до Києва, як переможець конкурсу журналу «Соняшник» на найкраще оповідання, і я йому ту премію вручала. Впізнати його було складно, бо відтоді Микола Єрьомін виріс так, що тепер я ледве сягаю йому до плеча. Хлопець розповів, що коли на сході почалася війна, він переїхав до Вінниці, куди перевели Донецький університет. Зараз він знімає авторське кіно і пише для дітей. І ще він сказав, що саме «Соняшник» допоміг йому повірити у власні сили.

■ Пані Лесю, ваші книжки видають і перевидають. Чи можливо в Україні прожити на письменницькі гонорари?

— Поки що і я, і всі мої колеги-письменники мають заробляти на життя, працюючи журналістами, викладачами, сценаристами. Часом їхнє заняття та «основний роботі», наприклад, на якійсь рекламній фірмі, де платять реальні гроші, на які можна прожити й утримувати сім'ю, залишає зовсім мало часу на писання.

Розумієте, в усьому світі письменники отримують певний відсоток від продажів їхніх книжок, а отже від тиражу. Тому наклад у три, п'ять чи навіть двадцять тисяч примірників аж ніяк не може зробити автора мільйонером. Але я сподіваюсь, що незабаром і в нас з'являться справжні дитячі бестселери і їхні автори розсікатимуть простори України на розкішних лімузинах. Ну гаразд, хай навіть на скутерах чи велосипедах. (Сміється). Але при цьому хай їхні гонорари забезпечують нормальне життя і дають змогу писати не уривками — у проміжках між зароблянням грошей, а тоді, коли є відповідний настрій, класна ідея і можливість усамітнитися зі своїм ноутбуком.

■ Для вас дуже важливо шанування пам'яті Євгена Гуцала. На вашу думку, вдасться перемогти «Кутузова»?

— Здається, перемогли. Документа не бачила, але неначе рішення ухвалили. Гадаю, що перейменування провулку Кутузова — це у Печерському районі Києва — на провулок Євгена Гуцала важливе не лише для мене. Чому в центрі столиці України мають залишатися вулиці, що носять імена російських воєначальників, які служили імперії, перетворюючи сусідні народи на підданців російського царя? І особливо доречно, щоб цей провулок носив ім'я автора «Ментальності орди» — книжки, яка вийшла 1996 року, вже після раптової смерті Євгена і в якій він передбачив російську агресію і нинішній розвиток подій у Криму і на сході. ■

ТОВАРИСТВО

Такою письменницею бачить художниця Катерина Штанко.
Фото з власного архіву.

свої, власні, неподібні до книжкових. Спершу я була впевнена, що це властиво кожній людині і дуже здивувалася, коли зробила відкриття — це тільки в моїй голові весь час «крутиться» неймовірно сюжетні майже про все, що я бачу навколо себе. Згодом почала все те записувати, але досить довго своє писання нікому не показувала, була страшенно вимогливою до себе. І минуло досить багато часу, поки я від цього вилікувалася та «розсекретила» свої літературні спроби.

■ Головний герой ваших «Тасмних товариств...» спочатку не надто сміливий. Ви хочете переконати малих читачів у тому, що можна перебороти страх, тому що переборювали його дитиною самі?

— Цієї весни запросили мене на зустріч із шестикласниками з різних київських шкіл до Дитячої бібліотеки імені Тараса Шевченка — хлопці схожі на задерикуваних півників, випендрюються перед незнайомими дівчатками, ставлять «незручні» запитання, чекають, як я на них зреагую. Коли ж діти відчули, що говорю з ними на рівних, почали слухати, розуміти і вірити мені. Ми говорили про те, як перемогти свій страх. Раптом один хлопець запитав: «А чого боялися ви, коли були дитиною?» І я розповіла про свою виховательку Ольгу Іванівну, про те, як через неї почала боїтися темряви, бо мені здавалося, що вона підстерігає мене у темряві довжелезного коридору нашої комуналки. І як страшенно зраділа, коли ми переїхали у нове помешкання, бо вірила, що Ольга Іванівна мене там не знайде. Як під час денного сну треба було лежати із заплющеними очима так, щоб не ворухилися повіки й удавати, що спиш. Бо вихователька ходила між рядами ліжок і відстежувала, чи, бува, хтось не прикидається,

маленька, прокидаюся уранці й починаю роздивлятися книжки у височезних книжкових шафах, якими були відгороджені наші з сестрою ліжечка. І передчуття, що в тих книжках є якісь дивовижні таємниці і що сьогодні ввечері тато знову читатиме якусь чудову казку, робило мене щасливою.

«Наклад навіть двадцять тисяч примірників аж ніяк не може зробити автора мільйонером»

■ Ви ведуча на Радіо «Культура». Це дає можливість постійно спілкуватися з митцями, бути у курсі всіх культурологічних подій і проблем. Поєднання цього з письменницькою роботою додає гармонії в життя?

— На радіо я почала працювати майже випадково. Якось мене запросила до себе на передачу Світлана Короненко, а тодішній директор Радіо «Культура» Леонтій Даценко почув нашу розмову і того ж вечора подзвонив мені додому, сказав, що я «радійна людина» і запропонував вести літературні передачі. Для мене це був надзвичайно цікавий досвід, особливо коли доводилося вести передачі у прямому ефірі. Саме завдяки радіо я познайомилася з дивовижними людьми, без яких сьогодні не уявляю свого життя. Я навіть не здогадувалася, що «Культура» має стільки слухачів. Спершу ніяковоїла, коли десь у троллейбусі мене пізнавали «по голосу» й запитували: «Ви — Леся Воронина?» і говорили якісь гарні слова, згадували мої передачі. Особливо подобалося те, що не було жодних вказівок «згори», — кого я маю запрошувати і про що говорити. Можливо, тому й працюю на радіо вже майже 20 років.

■ Як вам, казкарці, жилося за радянських часів?

— Хоча писати я почала досить рано, однак за радянських часів жодної моєї книжки не вийшло. Перші мої книжки з'явилися лише на початку дев'яностих. Особливим етапом у моєму житті і, можливо, найважливішим, була робота в дитячому журналі «Соняшник». Наш часопис став ровесником незалежності і ми намагалися робити його по-новому — без заідеологізованості, без обов'язкового висвітлення «червоних дат календаря». Хотілося, щоб наші діти зрозуміли, що український журнал може бути цікавим, сучасним, говорити з дитиною щиро й відверто. Початок 90-х — то був час великих сподівань і загального піднесення.

Наш «Соняшник» виходив неймовірно, як на нинішні часи, на-

ТРАДИЦІЇ

Бавитися екологічно

Яскравий розпис рослинними мотивами у жовто-зелено-червоному колориті — у столичному музеї

Євгенія МАЛІНЕВСЬКА

Традиційна яворівська іграшка.
Фото Музею Івана Гончара.

Сьогодні у Музеї Івана Гончара у Києві відкрився виставка «Яворівська іграшка». Будуть представлені експонати з колекцій львівського Музею етнографії та художнього промислу НАН України, Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» та приватної колекції Оксани Когут та Остапа Сойки. Також презентуватимуть забавкарський проект цих майстрів «Грайся!».

Осередком виготовлення яворівської дерев'яної іграшки є місто Яворів з прилеглими селами, що на Львівщині. Місце походження та самобутність таких забавок є орнаментика та колорит, які мають аналогії у розписі скринь, вишивці, ткацтві Яворівщини і не мають аналогів в інших місцевостях України. Глибоку традиційність та високу мистецьку вартість яворівської іграшки посилюють її функціональні якості — екологічність, завдяки використанню дерева та безпечних для здоров'я барвників, а також виразні ігрові можливості, зокрема здатність створювати рух та звук.

Письмові джерела засвідчують, що роботи дерев'яні іграшки у Яворові почали ще у XVII столітті. Активним періодом для яворівського забавкарства були роки останньої третини XIX — початку XX століть. Іграшками майстрів з Яворова та довколишніх сіл бавилися діти у Польщі, Німеччині та інших європейських країнах. Саме наприкінці XIX століття у Яворові була створена Забавкарська школа — перша і єдина на території України, яка проіснувала до Першої світової війни. У 1943 році школа відновила свою діяльність ще лише на один навчальний рік.

На початку минулого століття, у 20-30-х роках, на Малому Передмісті Яворова іграшки майстрували близько 75 родин, зокрема Бридасів, Горбульків, Горохів, Гдулів, Приймів, Ференців. Уже після війни працювали майстри В. Прийма, С. Тиндик, С. Фірчук, С. Лопачак, С. Горох, В. Айхлер, С. Процик, І. Ліщин, О. Кокороз та інші.

На початку складних 90-х років на Малому Передмісті іграшки виробляли лише два майстри — Ю. Прийма та С. Лопачак. А вже на початку 2000-х традиції яворівського забавкарства продовжили родина Ольги та Василя Логинів, Євген Ференц. «Завдяки усім народним майстрам, які працювали в осередку, успадковували прийоми творення іграшки й тактовно запроваджували нововведення, витворився феномен яворівської іграшки. Твори яворівських майстрів збереглися в українських та закордонних музейних і приватних збірках, часто без зазначення авторства», — зазначають у «Музеї Івана Гончара».

У 2009 році продовжувати традиції яворівської іграшки вирішили Остап Сойка та Оксана Когут. Майстри народилися на Яворівщині у містечку Івано-Франкове (до 1946 року Янів). Спочатку разом шукали артефакти, збирали спогади на території Яворівщини, вивчали пам'ятки забавкарства у музеях і приватних збірках. Нині працює майстерня Остапа Сойки та Оксани Когут. Майстри створюють узвичаєні типи — коники, візочки, пташки, меблички, деркачі, таракальця, а також пропонують нові, продиктовані власним досвідом та розумінням традиції. Пріоритетом є збереження автентичного образу яворівської іграшки, який визначає виразна лаконічність столярної форми, яскравий розпис рослинними мотивами у жовто-зелено-червоному колориті. Остап Сойка та Оксана Когут є активними учасниками виставок та фестивалів у Львові, Києві, Коломиї, Чернівцях. Їхні роботи бачили Загреб (Хорватія), Бююкчекмедже (Туреччина), Люблін (Польща), Ватикан (Італія).

Виставка триватиме до 8 серпня. Постійно проводитимуть — за попереднім записом — майстер-класи з розмальовування яворівської іграшки.

«Іграшка є важливою складовою культури народу, — переконує психолог, кандидат наук Олена Вовчик-Блакитна. — Яка культура, такі й іграшки. Вона є знаряддям культури в особливій згорнутій формі, передає стан сучасної культури... За допомогою іграшки дитині передається сама суть, серцевина людських стосунків, розуміння світобудови і місце людини у світі». ■

ДО СЕЗОНУ

Полювання на полуницю

Символ богині Венери на тарелі

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Коли розрізати червону соковиту ягоду у формі сердечка навпіл і з'їсти ці половинки парі, така пара закохується один в одного відразу і надовго. Напевне, назавжди — це вже мої роздуми при читанні давньої легенди про Римську імперію, де полуницю вважали символом богині Венери і загальноновизнаним афродизіаком. А відлуння Середньовіччя — це візерунки з полуниці на вітарях у церквах і соборах — як символу праведності та досконалості.

Інші легенди — про полуничні ванни красунь, які жили багато віків до нас, але володіли магією вічної молодості. Така вона, сила цієї смачної ягоди — полуниці або ж трускавки, як із любов'ю називають її сучасники. Отож користь її приймемо як аксіому — навіщо доводити те, що очевидно? Хоча заради справедливості треба нагадати поради дієтологів: 100 г полуниці на день — наша денна норма вітаміну С. З полуниці добре починати свій день — вона нормалізує обмін речовин, додає настрою, аромату і кольору новому дню. Десертом із неї добре і закінчувати день — вона малокалорійна, заспокоює, насичує.

Ягідна радість із сметаною

Отож на всіх городках, та і на базарних рядах також, нині у фаворі — полуниця. Не хочеться пропускати жодного дня цього благодатного сезону: їсти її просто так, готувати з нею десерти, пекти пироги, варити вареники, супи, нарізати салати. Ніщо так не збуджує кулінарну фантазію, як полуниця: барвиста ягода сама по собі сприяє настрою. Отож хочете — поийте ягоду під проточною водою і вже смакуйте ними на здоров'я, а хочете — організуйте собі незабутній день чи вечір із полуничним присмаком. Мій колега Сергій, приміром, відразу ж диктує просту і незаморочливу «формулу» свого улюбленого **полуничного десерту** «полуниця + сметана = йогурт», і всі відразу погоджуються з тим, що такий десерт уже став полуничною класикою. У чоловіків усе простіше, особливо в кулінарії, а от дівчата вже уточнюють свої нюанси цієї «класики»: сметану треба замінити йогуртом, і тоді все стане на своїй місці. «Тільки з вершками і цукровою пудрою» — розпалювали апетит мої племінниці. Кожному, як говориться, своє, а я десь надбала на висновки вчених із Ноттінгемського університету, які вивели формулу ідеального смакового поєднання **полуниці з вершками**: для того щоб повністю насолодитися смаковими якостями страви, потрібно сім ягідок полуниці — приблизно 210 г — і 105 г вершків. До того ж у ході цього дослідження виявилось, що

найкраще доповнення до полуниці — йогурт, із тим поясненням, що смак йогурту дозволяє повною мірою відчутти аромат ягід.

«Проста полунична класика» — і полуниці, запечені з вершками

Улюблене зі студентства — свято душі, радість від чергового подоланого іспиту, зустріч літа — цей список кожен може продовжити, втім, такі приємні миттєвості і снують власну історію найкращих спогадів. Миєте полуницю, розкладаєте на змащене масло чи викладене пекарським папером деко, викладаєте поверху крем із білка, цукрової пудри, лимонного соку (інгредієнти беруться на око: цукрова пудра — скільки ви звикли і дозволяєте собі у випічці, білків — з 2-3 яєць на півкілограма полуниці, ли-

монного соку — кілька крапель, ваніліну — на кінчику ножа). Зверху, за бажанням, можна горішки, мигдальну чи кокосову стружку, цукати чи насіння, не забувайте, що полуниця любить тих, хто не стомлюється фантазувати. І в духовку — до ледь рум'яної скоринки вершків. І влаштовуйте полуничну вечірку!

А ще із швидких, але дуже смачних полуничних рецептів, з особливим акцентом на корисність, треба згадати **полуничне смузі** і відразу ж його приготувати, бо це просто. Такий сніданок вас справді не підведе. Візьміть по склянці кефіру і полуниці (почищеної і помитої), столову ложку вівсяних пластівців (які не потребують варіння), чайну ложку меду і половину чайної ложки насіння льону і збийте в блендері.

Насолоджуйтеся, це літо, друзі! ■

ПРО ЗАПАС

Різні способи зберегти ягоди на зиму

Полуниця не втрачає свого аромату та барвистості і взимку, особливо заморожена. Тому вже зараз потрібно подбати і про довгі зимові вечори з полуничкою. Якщо її заморозити — взимку буде запашний кисіль, чи літній пиріг, чи десерт, коктейль, каша чи смузі. Полуницю потрібно помити, посушити і подрібнити — можна блендером, а краще — перетерти через пластмасове сито, так вона збереже свій колір найкраще. Перемішати з цукром (на 1 кг полуничної маси — 0,5 кг цукру), розкласти в пластмасові харчові контейнери і відправити у морозилку. (До речі, якщо заморозити хочеться всього і багато, а контейнерів не вистачає, виливайте підготовлену масу в целофанові харчові пакети, викладайте їх у ті контейнери, що є, і дочекайтеся, поки вони заморозяться. А потім акуратно витягуйте пакетики з контейнера і викладайте у морозилці один на інший, неначе цеглинки — таким чином і місця в морозилці буде більше, і контейнери звільняться).

Джем із полуниці — те, що обов'язково має бути на зиму! Почистіть ягоди, помийте їх і засипте цукром у пропорції 1:1. Залиште постояти ніч, щоб утворився сік, а зранку ставте спочатку на півгодинки на повільний, а потім — на сильніший вогонь. Наприкінці на ягоди витисніть сік лимона, а кому подобається полуниця ванільна — вкиньте дрібку ваніліну. Не забувайте час від часу помішувати вариво і знімати піну. Хто хоче, щоб колір джему і його аромат збереглися максимально природними і на довгий термін, варіть джем за три прийоми по 10 хвилин, даючи перерву на час, поки він остаточно прохолоне. Готовність джему легко визначити за краплею: час знімати тоді, коли вона не розтікається по тарілці. Насамкінець смакоту розливають у стерилізовані банки і закручують. Перевертати банки не потрібно.

Полуничне желе з агар-агаром — те, що я спробувала минулого року вперше і що мені дуже сподобалося. Знаючи про корисність агар-агару (морські водорості, страви з ним не тануть у теплі і з нього вдаються чудові заготовки) і полюючи як полуницю, так і мармелад, я вирішила поекспериментувати. Експеримент був більш ніж вдалим, тому буду готувати таку смакоту знову. На кілограм полуниці (перебраної, помитої і висушеної) потрібно 700 г цукру і 4 чайні ложки агар-агару (продається в супермаркетах і аптеках). Полуницю перемішати з цукром і почекати, поки вона пустить сік (3-4 години). Потім довести її до кипіння, знімаючи піну і помішуючи, і варити на повільному вогні 5 хвилин. Агар-агар розчинити в теплій воді (третина склянки) на 10 хвилин, а потім вилити у варення. Прокіп'ятити на повільному вогні варення ще 5 хвилин, розлити по баночках, а як захолоне — закрити кришками і поставити в холодильник. Зберігається довго — може і всю зиму, але тільки в тих, у кого сила волі натренована дозувати смакоту. Чудовий полуничний мармелад готовий!

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Як втілюються мрії (і не лише полуничні, просто полуниця сприяє втіленню мрій) — ділиться своїми міркуваннями радіоведуча програм НРКУ і поетеса Оксамитка Блажевська. Власне, з її полуничного пирога, який вона спекла на власний день народження, і почався мій новий полуничний сезон. Пиріг був настільки смачний, ароматний і простий водночас, що в мене також з'явилася мрія: аби полуничний сезон тривав нескінченно.

Слава про Оксамитчин **полуничний пиріг** розлетілася так швидко, як червоніють зараз на грядках полуниці. Свій рецепт радіоведуча не стомлюється повторювати всім «спраглим», не приховуючи, що сама у захваті від полуничної випічки. «Давно мріяла таку смакоту приготувати. І от це нарешті сталося, — розказує, як просто втілити мрію в життя Оксамитка. — І це не тільки смакота: цей пиріг має прецудовий спокусливий вигляд — так і хочеться його скуштувати.

Внизу має бути тісто, потім на нього викладають полуницю, а зверху треба полити сметанною заливкою. Для тіста потрібні такі інгредієнти: 200 грамів борошна (я брала цілнозерне, але можна й звичайне вищого сорту, тоді тісто буде світлішим), 100 грамів вершкового масла, яйце, столову ложку цукру. Для начинки потрібно: 300-400 грамів полуни-

ВЛАСНИЙ ДОСВІД

Смачний сезон

Радіоведуча-поетеса Оксамитка Блажевська
ВМІЄ ГОТУВАТИ Й ПОДАВАТИ

ці, 300 г сметани жирністю 15-20%, 3 яйця, 80-100 г цукру, чайну ложку ванільного цукру, 2 столові ложки борошна».

Спочатку готуємо тісто, продовжує Оксамитка. Вершкове масло ріжемо на маленькі шматочки і змішуємо з борошном. Має вийти крихке тісто. Робимо невеличке заглиблення в тісті, вбиваємо туди яйце, додаємо зверху цукру. Починаємо потроху розмішувати, спочатку яйце з цукром, потім — із борошном. Спочатку тісто може прилипати до рук і розсипатися на шматочки, але чим далі ви його вимішуєте, тим воно більше злипається всередині. Замішане тісто скачати в кулю, загорнути в харчову плівку і покласти на півгодини в холодильник. Поки тісто охолоджується, беремо полуницю, добре промиваємо її під водою, відриваємо листочки і даємо їй обсохнути на пергаментному папері. Потім полуницю можна порізати на половинки або четвертинки. Далі готуємо сметанну заливку для пирога. У мисці збиваємо вінчиком чи міксером яйця, цукор і ванільний цукор. Потім додаємо сметану і

Оксамитка Блажевська кулінарні мрії перетворює на смакоту. Фото з власного архіву.

борошно, і ще раз добре збиваємо. Дістаємо тісто з холодильника і викладаємо у форму для випічки, при цьому зробивши бортики. На тісто викладаємо полуницю і заливаємо сметанною заливкою. Ставимо полуничний пиріг у розігріту до 180-200 градусів духовку. Ви-

пікаємо пиріг приблизно 45-50 хвилин. Заливка ще може бути м'яка, але не хвилюйтеся: вона застигне повністю, коли пиріг охолоне.

А ще Оксамитка Блажевська радить скуштувати **літній торт рибалки**. Добре рибалкам — такий чудовий торт їм присвячений! Утім такий може приготувати кожен. Це дуже смачний торт, для приготування якого духовка не потрібна. Просто треба мати кілька інгредієнтів, а саме: 100 г вершкового масла, 300 г вівсяного печива, 200 мл вершків 30% жирності (можна брати й 20%), 2 чайні ложки ванільного цукру, півкілограма свіжих полуниць.

Спочатку треба розтопити масло і почекати, поки воно охолоне. Тим часом можна покрити печиво. Змішуйте печивні крихти з маслом до однорідної консистенції. Викладаєте в круглу форму з пергаментним папером, робите бортики. І ставите на годину в холодильник. Тим часом збиваєте міксером вершки, додаєте до них ванільний цукор. Очищуєте полуницю і нарізаєте скибочками. Коли тісто з печива і масла охолоне, викладаєте частину полуниці у форму, вкриваєте збитими вершками і прикрашаєте рештою полуниць. Смачного! Це справді дуже смачно!

Полуничний крамбл — ще один з улюблених полуничних «мрій» поетеси. «Крамбл — це традиційний англійський десерт, який я для себе відкрила рік тому, просто замовивши в одному кафе десерт із такою назвою, — каже вона. — Виявляється, його дуже легко приготувати вдома. І не лише з полуницію, а й з чорницею, смородиною, суницями. Цей десерт складається з трьох шарів: нижній — це полуниця, середній — тісто-крихта, і верхній — морозиво. Уявіли такий кулінарний шедевр? Тож приступайте до його приготування. Складники такі: 500 г полуниці, одна четверта чайної ложки кориці, 3 столові ложки цукру, дві третини склянки борошна, 50 г вершкового масла, цукрова пудра, лимонний сік.

Змішуємо корицю, цукор і борошно. Нарізаємо в цю суміш шматочками охолоджене вершкове масло. Змішуємо все до стану крихти. Форму або змащуємо вершковим маслом, або кладемо туди пергаментний папір, тоді змащувати не потрібно. Вимиту і обсушену полуницю викладаємо у форму, перед цим розрізавши великі ягоди на 2-3 частини. Посипаємо зверху цукровою пудрою і поливаємо трюшки лимонним соком. На полуницю викладаємо пісочну крихту і ставимо в розігріту духовку. Запікаємо при температурі 180-200 градусів 15-20 хвилин до золотистого кольору. Коли подаємо на стіл, додаємо зверху кульку морозива. Смачного! ■

Вінченцо Нібали
італійський велогонщик

«У високих горах я почувуюся добре. Мені набагато легше проходити протяжні підйоми, ніж короткі. Упродовж багатьох років я бачив, що на гран-турах надія зберігається до кінця. Так і вийшло. У мене були дуже важкі дні, але наприкінці гонки я відчув полегшення».

ВЕЛОСПОРТ

Справа гірської техніки

Удруге в кар'єрі переможцем «Джиро д'Італія» став Вінченцо Нібали — партнер нашого Андрія Гривка по «Астані»

Григорій ХАТА

Після того як знайий український велогонщик Ярослав Попович у свої 36 років заявив про завершення кар'єри, у професіональному пелетоні залишився лише один наш співвітчизник. Нинішній сезон Андрій Гривко розпочав із перемоги на представницькому «Турі Середземномор'я», після чого заявив, що перебуває в хорошій формі. Водночас на першу в змагальному році елітну велобогатоденку, як і більшість знакових персон велосипедного світу, 32-річний гонщик «Астани» не заявився, вочевидь, економлячи сили на головні старті сезону — «Тур де Франс» та Олімпіаду.

Попри те, що цього року, 99-та за ліком, «Джиро д'Італія» виявилася не надто представницькою, її сюжет вийшов вельми захоплюючим. За відсутності яскраво вираженого фаворита упродовж тритижневих перегонів, які проходили дорогами Голландії, Франції та Італії, в гонці вісім разів змінювався володар рожевої майки лідера. При цьо-

Лідеру «Астани» Вінченцо Нібали було нескладно «довести» рожеву майку до фінішу «Джиро д'Італія»-2016.

Фото з сайту velolive.com.

му остання, вирішальна, зміна нагорі генеральної класифікації відбулася за день до завершення перегонів, коли пелетон підкорив один із найскладніших гірських етапів.

За підсумками цього «королівського» рейду, що пролягав в Альпах за маршрутом Гійєстр (Франція) — Вінадіо

(Італія), рожева майка перейшла у володіння лідера «Астани», італійця Вінченцо Нібали. Останній, рівнинний етап з фінішем у Турині особливої турнірної інтриги вже не мав. За великим рахунком, це був своєрідний етап дружби, на кшталт того, що відбувається наприкінці «Тур де Франс». Відтак збе-

ТАБЛО

Багатоденна велогонка «Джиро д'Італія». Загальний залік: 1. Нібали («Астана») — 86:32.49. 2. Чавес («Оріка») — відставання 52 сек. 3. Вальверде («Мовістар») — +1.17. 4. Круйсвейк («Лотто») — +1.50.
Командний залік: 1. «Астана» — 260:02.35. 2. «Каннондейл» — +6.57. 3. «Мовістар» — +21.00.

реження цінного вбрання для досвідченого Нібали та його загартованих партнерів на завершальних 150 км італійської рівнини виглядало простою справою техніки.

А от у голландського гонщика Стевена Круйсвейка з цим компонентом виникли проблеми. На початку третього тижня перегонів 28-річний голландець захопив лідерство в генеральній класифікації й доволі впевнено впродовж п'яти етапів тримався в сідлі, наближаючи таким чином свою сенсаційну перемогу на «Джиро».

Утім на одному зі швидкісних спусків 19-го етапу, прокладеного по гірських серпантинах Альп, Круйсвейк не впісався в поворот і вилетів з траси. На щастя, в тому місці ще лежав сніг і голландець, можна сказати, вийшов сухим із води. Щоправда, за свою неувважність Стевен заплатив зламаним ребром та втратою лідерства в гонці. Нібали ж, у підсумку, відсвяткував другу в кар'єрі перемогу на «Джиро д'Італія», хоча по ходу перегонів не надто сподівався на загальний тріумф. «Під час гонки в мене були проблеми зі шлунком, але мені не хотілося про це говорити. Було складно, але коли стан поліпшився, я знову повернувся в боротьбу», — розповів тріумфатор «Джиро»-2016. ■

Григорій ХАТА

Фіналісти Кубка Стенлі — «Піттсбург» та «Сан-Хосе» — команди протилежності. «Пінгвіни» — це колектив, який працює й обертається навколо двох зірок мега-масштабу — канадця Сідні Кросбі та росіянина Євгена Малкіна, до яких, на думку деяких експертів та уболівальників, трофеї повинні притягуватися ледь не автоматично. Натомість «акули» — такі собі «солдати удачі», для яких цього року участь у вирішальній серії НХЛ стала неймовірним подарунком долі, адже на початку сезону на скромних хлопців із Сан-Хосе ніхто не ставив.

Утім їхнє потрапляння до фіналу Кубка Стенлі назвати випадковим аж ніяк не можна. Аби спробувати виграти свій перший в історії трофей, «акули» провели грандіозну роботу: на шляху до вирішальної стадії турніру підопічні канадського наставника Пітера Дебура здолали володарів Кубка Стенлі в 2012 та 2014 роках — титулованих «королів» із Лос-Анджелеса, а в фіналі Західної конференції розібралися з «Сент-Луїсом» — кривдниками минулорічних переможців «плей-оф», які представляли Чикаго. Що цікаво, обидві ці серії хокеїсти «Сан-

ХОКЕЙ

Вітер зі Сходу

У нинішньому сезоні за Кубок Стенлі змагаються скромні «акули» та зіркові «пінгвіни»

Уперше з 2006 року безпосередня битва за Кубок Стенлі розпочалася з перемоги представника Східної конференції.
Фото з сайту nhl.com.

Хосе» виграли з явною перевагою, а от зі скромним «Нешвілом» — у півфіналі конференції — вихованцям Дебура було найскладніше. Для визначення переможця суперникам довелося грати максимальну кількість поєдинків.

Сценарій цього року фіналу Кубка Стенлі передбачити складно. Статистика останніх чотирьох сезонів свідчить, що переможцем «плей-оф» неодмінно ставала команда з Західної конференції. Проте нинішній фінал

розпочався з перемоги «східняків»...

Регулярний чемпіонат «Піттсбург» завершив з третім очковим доробком, прийшовши на «Сході» до його фінішу слідом за переможцем «регулярки» — «Вашингтоном».

ТАБЛО

Національна хокейна ліга. «Плей-оф». Фінал. «Піттсбург» — «Сан-Хосе» — 3:2.

Утім у «плей-оф» сильнішими виявилися вже «пінгвіни», яким вистачило шести матчів, аби відправити на відпочинок столичних хокеїстів.

Цікаво, що спіймати переможну хвилю «Піттсбургу» вдалося не одразу. У нинішньому сезоні успіх прийшов до них лише після зміни наставника, яка відбулася наприкінці минулого року. «Із таким колективом працювати одне задоволення», — після знайомства з підопічними сказав Майк Салліван. Зрозуміло, що найбільше компліментів від нового «коуча» отримують зірки «Піттсбурга». На них, власне, тренер покладає й найбільше сподівань у битві за Кубок. Однак перемогу в першому поєдинку серії «пінгвінам» принесли далеко не найзірковіші виконавці.

Завдяки результативним кидкам гравців, які проводять свій перший «плей-оф» у кар'єрі, — Конора Шпірта Браяна Раста — «Піттсбург» став першим із 2006 року представником «Сходу», котрому вдалося виграти перший поєдинок «золотої» серії. ■

ХРОНІКА

Гандбол. Товариський матч. Жінки. Україна — Півд. Корея — 19:25 (Левченко, Зоря (по 4)), 19:28 (Глібок (4)).

Стрільба з лука

Подвійним успіхом завершився для українських лучниць чемпіонат Європи з «класики», де «золотим дублем» відзначилася львів'янка Вероніка Марченко. Спочатку 23-річна спортсменка піднялася на найвищу сходинку п'єдесталу за підсумками індивідуальних змагань, а згодом — у компанії Анастасії Павлової та Лідії Сиченікової — вона виграла командний залік. Також в активі української збірної — і континентальна «бронза», яку вибороли в місті Павлова, та олімпійський чемпіон Пекіна-2008 Віктор Рубан.

Футбол

Як повідомляють британські ЗМІ, новим наставником «Шахтаря» стане португалець Паулу Фонсека, останнім місцем роботи якого була «Брага». Деталі його контракту з «гірниками» напевно вчора були узгоджені в київському офісі власника «гірників» Ріната Ахметова.

Слідом за «підписанням» Олександра Гладкого київське «Динамо» заключило трудову угоду з іще одним українським футболістом — 26-річним півзахисником Артемом Грозовим, який упродовж останніх дев'яти років грав за полтавську «Ворсклу». ■

ОГОЛОШЕННЯ

Студентський квиток серія КВ №10388137, виданий Національною академією внутрішніх справ на ім'я **Сергея Вікторія Василівна**, вважати недійсним.

СТРИЛИ АМУРА

Зачекай і надії не втрачай...

Гвен Стефані не поспішає виходити заміж за свого бойфренда Блейка Шелтона

Аліса КВАЧ

Зірки бувають різними. Одні міняють чоловіків, як рукавички, для інших же одруження — надзвичайно серйозний і обдуманий крок, де велику роль відіграє не лише кохання. От і американська співачка Гвен Стефані, яка нещодавно пережила драматичне розлучення із рокером і батьком трьох її синів Гевіном Россдейлом, попри роман із кантрі-співачком Блейком Шелтоном, виявилася неготовою до нової обітничі. Днями західні таблоїди поширили чутку, що співачка не прийняла від Шелтона пропозицію руки і серця і попросила зачекати.

Як розповів популярний сайт Radar Online, освідчення відбулося під час пікніку. Блейк вирішив здивувати кохану та сховав розкішну обручку від Tiffany вартістю 1,2 мільйона доларів у коробці з фаст-фудом. Проте Гвен відреагувала зовсім не так, як він сподівався. «Гвен була дуже зворушена, але сказала, що повинна зачекати, доки не буде впевнена, що так буде правильно щодо її дітей», — повідомив співрозмовник видання.

Окрім того, видання висловлює припущення, що Гвен побоюється, що через різницю у віці (Стефані наразі 46 років, а Шелтону — 39) вона

не зможе народити йому дитину. «Вона хвилюється, що Блейк не буде щасливий у такому шлюбі, де може ніколи не стати батьком», — цитує сайт слова «друзів родини». Та й розлучення, хоч і завершилося мирно і полюбовно, не минуло безслідно, і Стефані ще не готова повністю комусь довіритися.

Утім і «ні» на пропозицію руки і серця Гвен Стефані теж не відповіла, так що у Блейка ще є шанси довести коханій серйозність намірів. Принаймні спільну пісню, яка ввійде до нового альбому співачки If I'm Honest, вони вже записали. «Вона дуже щира та відкрита, як це тільки може бути в пісні про кохання», — прокоментував запис Шелтон. ■

Гвен Стефані.

ДИВАКИ

Містер Рекорд

Житель Індії видалив усі зуби для того, щоб потрапити до Книги рекордів Гіннеса

Ната НЕТУДИХАТА

Зовсім недавно ми дивувалися зі знань дворічної перемож-

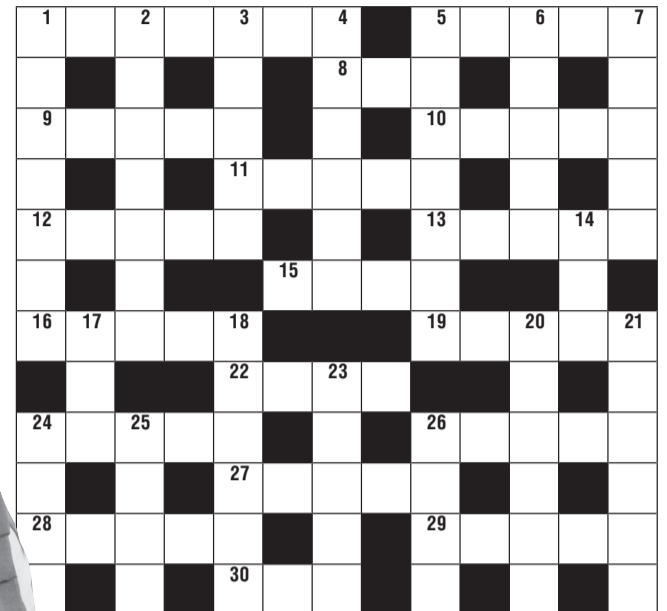
ниці шоу «Україна має талант» Аринки Шугалевич, яка знає прапори і столиці усіх країн світу. А от 74-річний житель Індії Хар

Паркаш Ріші, щоб повторити це досягнення, може скористатися шпалгалкою — на його тілі втатувано 366 прапорів, разом із державними прапорами усіх країн світу, прапорами компаній та спортивних клубів. А загальне число татувань перевищує п'ятисячі. Вони у старого розкидані по всьому тілу: і на руках, і на грудях, і на спині, і навіть на поголеній начисто голові.

Взагалі, встановлювати світові рекорди — хобі пана Ріші. Вперше його ім'я потрапило до Книги рекордів Гіннеса у 1990 році, і з того часу він щонаймен-

ше 20 разів очолював різні номінації. Серед них і такі дещо дивні, як утримання в роті 496 соломинок для коктейлю чи 50 запалених свічок. Для того щоб встановити цей рекорд, Хар Паркаш навіть умовив стоматолога видавити йому усі до одного зуби.

Не відстає від старого і його дружина, яка потрапила на сторінки Книги рекордів Гіннеса як автор найкоротшого заповіту. Пані Ріші розпорядилася своїм майном на випадок смерті, написавши лише два слова «Усе синови». ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ № 65

По горизонталі:

1. Давньогрецький винахідник і математик, який жив у Сиракузах. 5. Найбільший європейський гризун, чие хутро високо цінується ще з часів Київської Русі. 8. Ім'я українського співака, виконавця пісень «А липи цвітуть» та «На Україну повернись». 9. Попереднє оголошення про подію. 10. Один із типів письма в старовинних рукописах, за яким кожна літера виписувалась окремо, відірвано від сусідніх, прямо і чітко. 11. Річка, на якій стоїть Кіровоград. 12. Ім'я американського співака, короля рок-н-ролу. 13. Сусід ікса. 15. Радянський драматург, автор сценарію кінофільму «Самотнім надається гуртожиток». 16. Спеціальний автомобіль або трактор, який застосовують для буксирування причепів з вантажем, гармат і т. ін. 19. Повільний старовинний французький танець. 22. Ласощі для коня. 24. Містечко на Житомирщині, біля якого котовці у 1921 році розстріляли 359 учасників Другого зимового походу армії УНР проти більшовиків. 26. Соковитий корм для худоби, зелена маса, заквашена у спеціальних траншеях чи ямах. 27. Популярний у 60-х танець. 28. Баскетбольний клуб, триразовий чемпіон України. 29. Сторона монети, на якій зображена її вартість. 30. Татаро-монгольська система експлуатації завойованих земель шляхом різних поборів і грабничьких набігів. 31. Житловий масив у передмісті Львова. 32. Співачка, яка представляла Україну на «Євробаченні» у 2012 році.

По вертикалі:

1. Трискладовий поетичний

розмір з наголосом на останньому складі. 2. Король франків, який першим прийняв католицизм. 3. Звертання до заміжньої жінки в англомовних країнах. 4. Давньогрецький філософ, що, за легендою, жив у бочці. 5. Спортивна гра, яка полягає у майстерності збивання кеглів запущеним спеціальним м'ячем-кулею. 6. Представник львівської субкультури XIX століття, де легковажаться загальноприйнятими нормами. 7. Лікар, герой «Триумфальної арки» Ремарка. 14. Італійський учений, письменник і філософ, автор романів «Ім'я троянди» і «Маятник Фуко». 17. Ім'я засновниці медичного батальйону «Госпітальєри», яка після аварії повернулася до життя і днями одружилася. 18. Місто на Тернопільлі. 20. Польова квітка. 21. Відомий туристичний і культурний центр Італії. 23. Заключна частина твору. 24. Бог вина у стародавніх римлян. 25. Спроба вбивства. 26. Місто обласного значення на Львівщині.

Кросворд №64 від 31 травня

В	А	Р	Н	А	К	Ф	У	Ж	Е	Р	
А	Е	Р	М	І	Т	А	Ж	Е			
Р	Т	О	Р	В	Б						
Т	І	С	Т	О	А	Б	І	С	Е	Р	
А	Н	О	Д	І	С	С	Е	Й	Р	О	
Ж	Ж	А	Р	И							
Ф	Е	О	Д	А	Л	Ж	Л	У	К	Т	О
Н	Л	В	І	Р							
Ч	Е	Б	А	Л	А	Т	О	Н	Е	Д	
О	Р	Д	Е	Н	Р	З	О	Р	Я	Н	
В	Р	П	Н	В	А	Е					
Е	К	О	П	А	Н	К	А	С			
Н	А	Б	О	Б	К	О	К	У	Н	Ь	

ПРИКОЛИ

— Розкажіть, як збожеволіла ваша дружина.

— Ми подорожували в горах, де чудове відлуння. Але дружина звикла, щоб останнє слово завжди залишалося за нею.

Ідуть два п'яні чоловіки нічним селом. Один каже:
— Гайда до мене!
— Не можу, куме. Розумієте, я з вашою жінкою сплю.

— Та я з нею кожен ніч сплю, то що, мені додому не приходити?

Дзвонила у Прощену неділю в банк. Кредит так і не пробачили! Безбожники.

Повісила оберіг над дверима від нечисті, вийшла в магазин, повернулася — ключ у дверях зламався, зайти не могу.

ПОГОДА

2 червня за прогнозами синоптиків

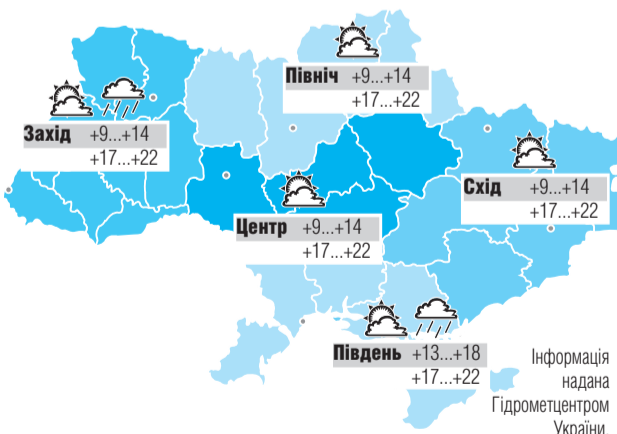
Київ: мінлива хмарність, без опадів. Вітер східний, 5-10 м/с. Температура вночі +11...+13; удень +19...+21.

Миргород: без опадів. Уночі +11...+13; удень +19...+21. Вінниця: короткочасний дощ. Уночі +11...+13; удень +19...+21.

Одеса: короткочасний дощ. Уночі +15...+17; удень +19...+21.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, короткочасний дощ. **Славське:** вночі +11...+13; удень +19...+21. **Трускавець:** уночі +11...+13; удень +19...+21. **Моршин:** уночі +11...+13; удень +19...+21.

31 травня температура води в **Чорному та Азовському морях** становила 20-24 градуси, у **Дніпрі біля Києва** — 20.

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон для довідок: т./ф.: (044) 454-84-92
Рекламне бюро: т./ф.: (044) 454-88-86; reklama@umoloda.kiev.ua
Відділ реалізації: т./ф.: (044) 454-84-41, sale@umoloda.kiev.ua
Коректорська група: (044) 454-87-53

Відділи:

новин — 454-85-76, novyny@umoloda.kiev.ua;
права — leonov@umoloda.kiev.ua, 454-88-36;
міжнародної політики — svit@umoloda.kiev.ua, 454-88-25;
економіки — eko1@umoloda.kiev.ua, 454-86-39;
медицини — povny4@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;
культури — culture@umoloda.kiev.ua, 454-87-96;
соціальних проблем — socium@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;
спорту — sport@umoloda.kiev.ua, 454-87-93

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Наша марка», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009069 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 443 **Верстка та виготовлення фотоформ** — комп'ютерний центр редакції «УМ», тел.: 454-87-71 Газета виходить у вівторок, середу, четвер, п'ятницю — суботу (спільний номер) **Тираж 86734**